

Posada din Plaiul Cloșanilor

Cornel Boteanu *

Abstract: The Posada's battle is a historical battle that opens the series of great confrontations in our troubled history. The location of the battle has not yet been identified, although more than 20 locations have been proposed. I allowed myself to propose such a location in the former administrative unit called Plaiul Cloșani. It is situated in Poiana Beletina (in the place called La meterize), located at the foot of Mount Piatra lui Stan, currently belonging to the village of Isverna (where the road of Maria Theresa used to pass).

Keywords: the battle, Posada, Poiana beletina

Există unii istorici care au intuit mai bine adevărul, localizând bătălia de la Posada în partea dreaptă a Oltului, adică în Banatul de Severin, căci după înfrângere, Carol Robert s-a îndreptat mai întâi spre Timișoara și, apoi a trecut la Vișegrad. Primul dintre ei a fost istoricul Bogdan Petriceicu Hasdeu, cel care a tradus cronica lui Maciej Strijkowski dar, probabil, nu a fost convins de afirmațiile polonezului, bazându-se pe cercetările sale de arhivă. Într-o lucrare incitantă despre istoria neamului, cu jumătate de veac înaintea lui Iorga, savantul de la Câmpina, B.P. Hasdeu, menționa „catastrofa regelui Carol Robert, pe la 1330, în codrii Severinului”.¹ Așadar el bănuia că bătălia ar fi avut loc în Banatul de Severin. După aceea a venit Patriciu Drăgălina, cel care s-a preocupat de istoricul Banatului și a încercat să impună această ipoteză pe la sfârșitul secolului al XIX-lea. Același lucru l-a susținut și Eudoxiu Hurmuzaki, autorul colecției de *documente istorice*, care recunoștea că regele s-a retras spre Timișoara, nu spre Sibiu.² Și pe bună dreptate, căci multe enigme ascund aceste locuri ale Plaiului Cloșani despre care Nicolae Iorga spunea că este bogat în fapte istorice ca și întregul județ Mehedinți.

De asemenea, cel care a considerat că Munții Cernei au constituit teatrul unor bătălii a fost Nicolae Constantinescu, într-o lucrare monografică despre Mircea cel Bătrân, un descendent ilustru al Basarabilor. El menționează lupta lui Sigismund cu Vlad Urzupatorul, dată la Posada: „Și după ce am lăsat castelani credincioși în acea cetate, ne-am îndreptat înapoi de acolo, cu laurii izbânzii, spre

* Prof., Dr., e-mail: cornelboteanu1951@gmail.com

¹ B. P. Hasdeu, *Istoria critică a românilor*. Imprimeria Statului, București, 1875, p. 154.

² „Numai îmbrăcându-se prost și cu ajutorul plin de abnegație a comisului său, Ștefan, regele izbutește să se tupile cu o suită mică și cu mare primejdire a vieții sale printre șirurile inamice, spre Timișoara, de unde pleacă la Vissegrad.” E. Hurmuzaki, op. cit., p.227

ținuturile acestui regat al nostru, al Ungariei și pe când urcam culmile munților, zise în vorbirea obișnuită *Posada(Pazzata dicta)*, prin niște strâmtori și poteci înguste, strânse între tufișuri mari, unde mulținea românilor stătea la pândă, aruncând cu cruzime, din păduri dese și întunecoase, sulți vătămatoare și săgeți otrăvite și înveninate(*pestiferis iaculis et intoxicatis venenoque infecti sagittis*)”.³ Potrivit cercetătorului conflictul ar fi avut loc, „cu siguranță în Munții Cernei, deci în vest, căci ,potrivit itinerarului lui Sigismund din acel an, regele se afla la Orșova(20 august, lângă Severin și la Caransebeș (25 august -2 septembrie).”⁴

În anul 1984⁵, la mai bine de un veac de la ipotezele lui Hașdeu și Drăgălina care anticipaseră că zonă Severinului și cea bănățeană ar putea fi locația bătăliei, istoricul Constantin Rezachevici localiza lupta dintre Basarab I și Carol Robert în aceeași parte a țării și la fel cum Nicolae Iorga plasa ambele bătălii din secolul al XIV-lea în același ținut bănățean, mărturisind: „foarte probabil, ambele lupte, din 1330 și 1395, au avut loc pe teritoriul Banatului de Severin, deși nici una din ele nu poate fi precis localizată, în cadrul acestuia”.⁶

Și eu am această convingere că bătăliile s-au desfășurat aici, deoarece sunt prea multe urme ale conflictelor cu ungurii și cimitire ungurești în ținutul Plaiului Cloșani. Din păcate istoricul C. Rezachevici, care se focalizase asupra bătăliei s-a stins din viață în prima parte anului 2021 și n-a mai apucat să dezvolte ipoteza care a fost împărtășită, cu rezervele de rigoare, și de către alți cercetători precum Ovidiu Cristea, (care menționa însă lipsa „argumentelor decisive,”).

Intenția noastră este tocmai aceasta: de a aduce câteva argumente noi pe care le-am descoperit în timp, începând încă din anul 2002, când am scris monografia localității Isverna, după care au urmat celelalte monografii, ultima fiind cea dedicată comunei Bala(2018). În acest răstimp de două decenii s-au acumulat elemente noi și consider că ele pot fi scoase la lumină. La sfârșitul secolului al XIX-lea (în anul 1899), Patriciu Drăgălina, un bănățean care s-a preocupat de istoria Banatului de Severin susținea că bătălia de la Posada a avut loc în „Cheile Crainei”.

Recent preotul Vulpeș Cristian din Armeniș, menționa că tatăl său cunoștea niște aspecte referitoare la acest subiect. L-am sunat pe părintele Vulpeș și mi-a spus că tatăl dumnealui s-a stins din viață, dar el susținea că Posada ar fi fost în Cheile Iablaniței. Preotul și-a adus aminte cum tatăl lor povestea că bătălia s-ar fi dat chiar în aceste chei, pe unde trecea drumul vechi, pe malul râului Belareca. Tot dumnealui își amintea că la Mehadia ar fi existat și o fântână veche care se numea *Poseda*. Mai târziu profesorul Ionel-Claudiu Dumitrescu, în articolul intitulat *Localizarea bătăliei de la Posada*,⁷ făcea constatarea că descrierea locului de

³ N. Constantinescu, *Mircea cel Bătrîn*, Ed. Militară, București, 1981, p. 115

⁴ Ibidem, p. 116

⁵ C. Rezachevici, *art. cit.*, 1984, p. 73-87

⁶ Idem, *Localizarea bătăliei...*, XXII/2, 1985, nota 87

⁷ Prof. Ionel-Claudiu Dumitrescu, *Localizarea bătăliei e la posada în „Argesis”*, Studii și comunicări, Seria Istorie, Tom XXI, 2012, p 21-27

desfășurare a luptei se potrivește cu regiunea dintre Mehadia și Caransebeș, respectiv cu Cheile Teregovei, cu o lungime de 2,4 km, chei înguste, potrivite pentru o asemenea confruntare. Domnul profesor a imaginat chiar un scenariu pentru desfășurarea bătăliei „între localitățile Mehadia și Slatina”, menționând că evenimentul ar trebui să poarte denumirea: *Bătălia din Defileul Timișului* și concluzionând că „în acest moment enigma bătăliei de la Posada a fost dezlegată.”⁸.

Ușor de spus, dar mai greu de imaginat că armata lui Basarab reușise, într-un timp record, având în vedere că fusese totuși în jurul Argeșului, să ajungă până la Teregova, depășindu-l pe Carol Robert, (pe unde?) pentru a pregăti terenul cu întărituri în așteptarea regelui și a armatei sale. Și să nu uităm că la Severin se instaurase noul ban, Dionisie Szecsy, care ar fi aflat despre trecerea armatei lui Basarab ca și ceilalți bănațeni din zonă și l-ar fi anunțat cu siguranță pe rege. După profesorul Ionel-Claudiu Dumitrescu⁹, alt istoric cunoscut al vremii, Neagu Djuvara, susținea că armata lui Carol Robert ar fi fost încercuită de către Basarab pe Valea Cernei,¹⁰ dar nu precizează locul în care s-a făcut încercuirea. Un scenariu asemănător realizase și părintele Veniamin Micle în lucrarea domniei sale.¹¹ Împotriva acestei ipoteze s-au poziționat Vasile Mărculeț și Ioan Mărculeț, care afirmau că: „Localizarea bătăliei în Banatul Severinului – cea mai lungă rută de revenire în Transilvania, pentru care suveranul maghiar ar fi putut opta – este exclusă, cel puțin, din două puncte de vedere. În primul rând, prin alegerea lungului drum al Severinului, Carol Robert și-ar fi supus oastea unor noi privațiuni în prag de iarnă. Pe lângă lungimea sa, zona fusese devastată de forțele regale în timpul ofensivei, ea ne mai fiind capabilă să asigure subzistența trupelor. În al doilea rând, apare ca un non-sens alegerea de către Basarab I ca loc al ambuscadei Severinul, aflat sub stăpânire maghiară. Optând pentru o asemenea decizie, domnul Țării Românești ar fi riscat să fie prins între forțele comandate de Carol Robert, care reveneau din Țara Românească și cele care rezidau în Banatul de Severin”.¹² Cei doi n-au înțeles de fapt că regele nu mai mergea spre Severin, ci căutase o scurtătură pentru a ajunge mai repede la Mehadia și apoi la caransebeș și Timișoara.

Ipoteza localizării bătăliei în această zonă a *Banatului de Severin* a fost

⁸ „Bătălia de la Posada s-a desfășurat între localitățile Mehadia și Slatina și poate denumirea corectă ar fi *Bătălia din defileul Timișului*. Considerăm că în acest moment enigma bătăliei de la Posada a fost dezlegată,” Ionel-Claudiu Dumitrescu, *Noi interpretări despre bătălia de la Posada*, în „*Historia* . ro.

„Mai aproape de adevăr a fost istoricul Constantin Rezachevici prin alegerea drumului îngust dintre Orșova și Mehadia”, I. Claudiu Dumitrescu, *Noi interpretări despre bătălia de la Posada*, *Historia*. ro

¹⁰ „Ne putem închipui manevra lui Basarab văzând calea pe care a apucat armata ungară, a depășit-o în marș forțat cu oastea sa de cavaleri, probabil și cu pedestrime de arcași din „oastea mare”, a strâns din țărani și pădurarii locului- am zice azi că i-a rechiziționat -de au pregătit acele prisăci, tăieri de copaci și întărituri. Cei care de pe dealurile înconjurătoare îi copleșesc, sub ploaie de săgeți, pe cavaleri sunt mai probabil unități de arcași pedestri,” Neagu Djuvara, *Thocomerius- Negru Vodă*, Ed. Humanitas, București, 2015, p. 150

¹¹ Veniamin Micle, op. cit., 197-232

¹² Dr. Vasile Mărculeț – dr. Ioan Mărculeț, *Considerații...*, p. 117

susținută cu argumente solide de către profesorul universitar Constantin Rezachevici, care a publicat mai multe studii pe această temă, încă din anul 1980 și apoi în 1984¹³, 1985,¹⁴ 1987,¹⁵ (probabil avea intenția de a finaliza totul într-o lucrare mai amplă), dar¹⁶ din păcate nu a reușit să-și vadă proiectul realizat pentru că la începutul anului 2021 s-a stins din viață. Un prim articol, scris prin 1980, menționa că bătălia ar putea fi „localizată în Banatul de Severin, undeva în culoarul montan Timiș – Cerna, mai probabil între Orșova și o porțiune la nord de Mehadia”.¹⁷ Se știe că, venind de la Timișoara, Carol Robert a intrat în Țara Românească prin această parte, pe străvechiul *drum roman* („drumul sării”) care lega Ungaria de Țara Românească. Istoricul a analizat izvoarele documentare, arătând că în lumina acestora, ipoteza științifică pe care o susținea putea fi considerată ca o reflectare justă a realității. El a realizat „un bilanț pe marginea ipotezelor,” ajungând la concluzia că retragerea armatei nu putea fi făcută prin Transilvania, deoarece Carol avusese relații conflictuale cu sașii sibieni și înăbușise în sânge o răscoală a sașilor¹⁸ în anul 1324 (cu doar șase ani înaintea bătăliei de la Posada) și nu-și mai putea permite să solicite adăpost și hrană pentru oștire, la Brașov ori la Sibiu.¹⁹

Motivarea imposibilității întoarcerii regelui și a armatei sale prin Transilvania, pe Calea Mare din Țara Loviștei, nu a fost doar o simplă intuiție a istoricului, ci mai degrabă rezultatul unei documentări riguroase, căci problema Posadei a constituit o preocupare permanentă până când cercetătorul s-a retras dintre noi. Am avut posibilitatea să-i admir probitatea și profesionalismul în cadrul unui simpozion închinat domnitorului Constantin Brâncoveanu, desfășurat sub girul Episcopiei Severinului și al Strehaiei, la Baia de Aramă, unde se află o ctitorie brâncovenească (în anul 2014). În studiile sale istoricul sublinia că orice ipoteză trebuie să se susțină prin ea însăși, iar veridicitatea ei se verifică în timp, arătând că lipsa unei „baze documentare” solide și „diletantismul” sunt

¹⁴ Dr. Constantin Rezachevici, *Localizarea bătăliei dintre Basarab I și Carol Robert(1330): în Banatul de Severin(II) în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, „A D Xenopol” XXII(1985)*, Iași, Editura Academiei R.S.R

¹⁵ Dr.C. Rezachevici, *Războiul din 1330 în lumina izvoarelor vremii*, în, „Studii și comunicări, Muzeul Curtea de Argeș”, 2, 1987

¹⁶ Dr. Constantin Rezachevici, *Localizarea bătăliei dintre Basarabi și Carol Robert(1330) în Banatul de Severin(I)*

¹⁷ C. Rezachevici, *Lupta lui Basarab I cu Carol Robert în Banatul de Severin*, în „Magaz in istoric”, nr. 4(289), 1991

¹⁸ „În primăvara anului 1324 se declanșează una dintre cele mai mari răscoale ale sașilor, revolta condusă de Henning din Petrești. Odată cu dispariția lui Ladislau Kan sașii vor încerca din nou să-și recapete autonomia. Voievodul Toma de Szecseny, urmând aceeași politică de îngrijire a privilegiilor sașilor începută de Kan, nu tolerează însă afirmarea identității acestora”, *istorie furată, istorie veche .ro(Transilvania între anii 1324-1342 și regele Carol Robert de Anjou)*

¹⁹ „Niciunul din autorii ipotezelor de care ne ocupăm n-a analizat însă situația din sudul Transilvaniei în contextul evenimentelor din 1330 și mai cu seamă relațiile lui Carol Robert cu sașii sibieni spre a vedea dacă o retragere prin ținutul acestora sau al sașilor brașoveni era oportună pentru obținerea de hrană pentru oaste...” Ibidem, p. 2

factorii generatori de eșec sigur. Profesorul recomanda,,o bună cunoaștere a epocii și o temeinică pregătire de specialitate,”²⁰ arătând că unii autori încercă să plaseze bătălia în zona de unde provin pentru a demonstra că ar fi fost o izbândă a „oamenilor locului” și aduc, de cele mai multe ori, argumente forțate, neștiințifice. Cu certitudine că „bătălia din 9-12 noiembrie 1330 a însemnat, evident, o biruință a întregului popor din rândul căruia era alcătuită „oastea cea mare a țării”, fapt care a constituit elementul esențial în obținerea victoriei, iar nu doar a „oamenilor locului.”²¹ Istoricul a analizat itinerarul parcurs de regele maghiar la întoarcere, concluzionând că armata a intrat și a ieșit pe același drum, așa cum se proceda de regulă:

„În legătură cu itinerarul armatei maghiare, singurul lucru menționat de izvoare este că a plecat și s-a înapoiat din campanie la Vișegrad(reședința sa de lângă Buda), prin *Timișoara*. Regele a urmat la venire traseul Timișoara- Mehadia –Orșova-Severin, pe străvechiul „drum roman” sau „drumul sării” care străbătea culoarul Timiș-Cerna pe unde a intrat în Țara Românească și sultanul Baiazid la 1394, îndreptându-se ca și Carol Robert, tot spre Curtea de Argeș. Apoi tot pe aici a trecut Sigismund de Luxemburg, în 1395 și cavalerii cruciați la 1396. Acesta era drumul obișnuit care lega Ungaria cu Țara Românească, căci nu întâmplător Banatul de Severin a fost constituit ca o marcă de apărare a regatului(de o parte și de alta a acestui drum). Nu se cunoaște niciun caz în care oastea regatului ungar ar fi intrat în Țara Românească sau s-ar fi retras de aici, prin Transilvania.”²²

Ipoteza lui Rezachevici și anume că bătălia s-ar fi dat pe lângă acest drum, așa cum se dădeau, de regulă, marile bătălii nu este departe de adevăr ,fapt care explică precizia cu care domnitorii își pregăteau capcanele.²³ Demonstrația istoricului, până la un punct curge firesc, pornind de la un bilanț al celorlalte ipoteze, la cronicile vremii investigate amănunțit, ajungându-se în final la următoarea concluzie:

„Acest loc nefiind legat de un topic anume,iar reconstituirea amintită fiind prea generală pentru a permite o anume identificare în teren, nu putem decât să căutăm *colțul de țară* în care s-a aflat.”²⁴

Și colțul de țară a fost identificat a fi Banatul de Severin, care în acele vremuri cuprindea însă un areal destul de vast (și o bună parte a Olteniei de astăzi). Arealul fiind prea întins, istoricul a căutat noi argumente încercând să-l restrângă treptat, pentru a obține o locație aproximativă:„Astfel în documentele din 2 și 22 noiembrie 1332, Carol Robert menționa că bătălia s-a dat „la ieșirea noastră de acolo”, deci lângă hotarul de atunci al Țării Românești, mai precis în

²⁰ *Un exemplu în susținerea neștiințifică a unei păreri*, în „Localizarea bătăliei dintre Basarab I și Carol Robert(1330)”, p. 77

²¹ C Rezachevici, *Localizarea..(II)*.p.1

²² C Rezachevici, *ibidem*, p. 397

²³ „Nu este vorba de o intuiție deosebită, ci de o experiență seculară care dovedește că inamicul având la venire ca și la înapoiere drumul cel mai utilizat de la hotar spre reședința domnească. Lucrurile s-au petrecut astfel și cu prilejul războiului din 1330, Carol Robert urmând drumul obișnuit din Ungaria spre Curtea de Argeș care trecea prin Banatul de Severin”, *Ibidem* ,p. 400

²⁴ Rezachevici, *op cit*, p. 403

vreme ce se afla aproape de „muntele românilor”(trans alpem Olachorum),după un act mănăstiresc din 7 aprilie 1331,„munte” care nu putea fi decât la hotar. În treacăt, fie spus, e greu de crezut că aceste formulări s-ar putea referi la miniaturalul „defileu”Perişani-Pripoare din Loviştea, aflat departe de hotarul nordic cel mai apropiat, spre Transilvania. Atunci la ce parte a hotarului s-ar putea referi?”²⁵

Întrebarea istoricului este una retorică, sugerând ideea că acest lucru nu se poate în niciun caz asocia cu locația Perişani-Pripoare pentru care au optat cercetătorii, în mod nejustificat.²⁶ Sintagma,„trans alpem Olachorum” pe care istoricul o ia în discuție se traduce prin „de-a curmezișul muntelui românilor”,(conform lui Sergiu Iosipescu) considerat a fi muntele Vlaşcu Mic. Și într-adevăr acești munți aflați dincolo de Cerna(Arjana,Vlaşcu Mic și Vlaşcu Mare) ies în prim plan atunci când îi privești din Beletina sau din Crovul Mare, mai ales de La Fereastră, de unde se pot vedea și cele trei scări pe care se urcă la Inelăt, unde am fost și eu cu câțiva ani în urmă. Așadar acești munți se află de-a curmezișul potecilor noastre care coboară la Cerna, numite foeroage.

Rezachevici considera că a găsit răspunsul pentru locația bătăliei în documentul din 26 noiembrie 1332 prin care Carol întărea o danie comitelui Pavel, judele curții regale și fratelui său Laurențiu, comite de Zarand, care și-au vărsat sângele pentru a salva persoana regelui, Laurențiu fiind grav rănit și luat prizonier. În acest document se arată că acest conflict s-a desfășurat când:„**am ajuns în niște ținuturi de margine ale regatului nostru ce erau ținute pe nedrept în Țara Românească de către Basarab schismaticul, fiul lui Thocomerius, spre marea noastră nesocotire și a sfintei coroane.**”²⁷ Potrivit lui Rezachevici aceste „ținuturi de margine”nu puteau fi decât cele din Banatul de Severin pe care le stăpânise Basarab, până la expediția lui Carol Robert din 1330.

Și totuși istoricul, cu toată logică impecabilă de care a dat dovadă, n-a reușit să ducă lucrurile până la capăt, deoarece în final trăgea următoarea concluzie: „Ținând seama că documentele din 7 aprilie 1331, 2 și 22 noiembrie 1332, amintite mai sus, menționez că bătălia s-a dat la trecerea peste „muntele românilor”, lângă hotar, și că de aici primul popas mai important al regelui a fost la Timișoara, socotim că lupta poate fi localizată undeva în culoarul montan Timiș-Cerna, mai precis **în porțiunea dintre Dunăre și Mehadia**, situată lângă hotarul muntos dintre banatul răsăritean,stăpânit aproape tot veacul XIV de domnii români și cel apusean,rămas în aceeași vreme, o perioadă mai îndelungată sub ascultarea regelui maghiar.”²⁸

²⁵ Ibidem,p. 404

²⁶ Pe noi ne-a surprins afirmația domnului profesor universitar Dinică Ciobotea care a localizat bătălia la Perişani -Pripoare:„Noi suntem convinși că bătălia zisă de la Posada lovișteană, cunoscută și sub denumirea de Pripoarele Perişanilor, nu a avut întinderea presupusă de cei ce au scris până acum despre ea. Ea s-a desfășurat numai în defileul de la Pripoare, lung de circa 2 km”.D. Ciobotea,*Sfârșitul campaniei ungare*,în, „Posada 685”,p.168

²⁷ Idem

²⁸ Ibidem ,p. 406

Probabil că istoricul nu a mai luat în calcul un lucru foarte important și anume acela că Banatul de Severin trecuse din luna septembrie, 1330, de când fusese cedată cetatea Severinului (fără luptă), sub administrația Regatului Maghiar și Basarab I nu mai putea să străbată acest drum în voie, fără să afle Dionisie Szecsi, banul de Severin. Așa că Basarab nu-și putea permite să-l aștepte în acele locuri („porțiunea dintre Dunăre și Mehadia”) pentru că acolo trebuia să pregătească dinainte terenul și banul de Severin ar fi aflat ce se întâmpla pe teritoriul său. Și nu înțeleg de ce nu putea face Basarab acest lucru chiar la hotarul Transalpinei, în țara lui, adică înainte de a coborî în Valea Cernei, unde era pichetul de graniță, deoarece aici îl putea face mult mai ușor, bazându-se pe oamenii locului, care aveau cel mai mare interes să-și apere proprietățile. Căci pentru ei, oamenii aceștia de la munte, țara era reprezentată de poienile unde-și hrăneau vitele, de izvoarele de la care beau apa și de acel teren agricol din jurul bordeiului care le asigura necesarul existenței. Am sesizat acest lucru cunoscându-i la fața locului pe frații Basarabă (Nicolae și Tudor). Pe Nicolae l-am întâlnit pe drum, iar pe Tudor Basarabă l-am avut drept ghid²⁹ atunci când am urcat Foeroaga Tâmnei dinspre Cerna, având în spatele nostru, permanent, muntele Vlașcu („muntele românilor”) care, privit din această foeroagă pare un acoperiș de casă. Despre un asemenea munte vorbește și părintele arhimandrit Veniamin Micle de la mănăstirea Bistrița, spunând că, potrivit unei hărți de la Academie, s-ar afla dincolo de Olt (dar părintele nu reproduce documentul respectiv). N-am înțeles de ce istoricul Rezachevici, de altfel unul dintre cei mai avizați cercetători ai acestei bătălii, a încercat, în mod nejustificat, să nege aproape în totalitate, informațiile cuprinse în cele două miniaturi în care a fost prezentată bătălia, deoarece unele elemente l-ar fi putut ajuta pentru o mai bună fixare a spațiului geografic, așa cum poate s-o facă parțial și tabloul ”Fuga lui Carol Robert”, pictat de Molnar Ioszeff în anul 1855, pe timpul stăpânirii austro-ungare pe care, părintele Veniamin Micle, în mod cu totul neinspirat așa zice eu, l-a pus pe coperta cărții sale (poate una dintre cele mai complexe lucrări despre bătălia de la Posada). Dumnealui nu a bănuțat că pe fundalul tabloului, în partea din spate, spre stânga, se vede un munte care, după părea noastră este Arjana, care se continuă cu cele două vârfuri: Vlașcu Mic și Vlașcu Mare (privit din Crovul Madved sau chiar de la Cheile Țăsnei. Acesta e un semn cert că Molnar Ioszeff a fost la Băile Herculane și acolo, de la fața locului, a schițat tabloul aflat acum la Muzeul de Artă din Budapesta, cu denumirea, ”Fuga lui Carol”.

Așa se întâmplă și cu cele trei miniaturi din *Cronica Pictată*, dintre care mi-aduc aminte una din manualul de istorie, în urmă cu aproape saizeci de ani (una care prezenta chiar bătălia propriu-zisă), având scris deasupra, cu litere roșii ca de sânge: „Rex vadit cu exercitu contra Bazaraad”, („Regele merge cu

²⁹ „Când ereum copil veneam în fiecare vară la conac. Țin mince că am văzut patru stâlpi mai groși din lemn de pin, cel mai rezistent lemn la umezeală pentru că are rășină și nu putrezește. L-am întrebat pe un bătrân care era vecinul meu cu conacul și mi-a spus că ureau de pe vremuri pentru că acolo o fost post de santinelă. Pe aci erea granița cu austro-ungarii”, informație de la Tudor Basarabă din Cănicea, în vârstă de 60 de ani, frate cu Nicolae Basarabă din Isverna.

armata contra lui Basarab”)³⁰.

În cronică, după această miniatură este plasată cea care prezintă solia lui Basarab la rege și apoi a treia care pecetluiește zdrobirea armatei regale și fuga regelui, adusă în prim plan. Aș vrea să le prezint succint pe cele legate direct de bătălie, deoarece le consider semnificative, cel puțin din punct de vedere simbolic, chiar dacă ele nu sunt, așa cum au demonstrat cercetători avizați înaintea noastră, copii fidele după teren. Nu cred nici eu că realizatorul miniaturilor să fi fost martor ocular și nici participant la bătălie, așa cum susținea G. Popa Lisseanu³¹. Cert este că ilustrațiile au primit o semnificație simbolică, încercând să fixeze momentele în planuri și registre anume și să sugereze că bătălia se desfășoară într-un spațiu montan sălbatic, o trecătoare asemenea unui canion scoborător, sub forma unor trepte (care pot sugera diferența de nivel de aproape 700 m). Pe fiecare treaptă se află câte un copac, sugerând de asemenea prezența pădurii (trei pe partea dreaptă și doi pe stânga), iar acești copaci, după coroana lor sunt pini (*pinus nigra* sau *banatica* care crește numai în această Vale a Cernei). În niciun caz nu este vorba de un defileu, un loc pe unde curge vreo apă, pentru că acest element ar fi fost figurat cumva, chiar și la modul simbolic și cu certitudine că ar fi fost măcar menționat în *Cronica Pictată de la Viena*, semn cert că bătălia nu s-a dat lângă vreo apă și nu putea fi vorba despre defileul Prahovei, al Oltului, Argeșului, Topologului și cu atât mai puțin al Bistriței, Timișului, al Cernei sau Băieșului (de la Perișani-Pripoare). Este vorba, așadar, aproape cu certitudine de o trecătoare de munte care coboară spre firul unei ape, o vale seacă, strâmtă și întunecoasă, loc mărginit de stânci și pădure, care în limbajul popular mai poartă și numele de „foeroagă” (un loc fioros și înspăimântător, mai întunecat și din cauza prezenței acestui pin negru de Banat). Această vale s-a format cu sute de mii de ani în urmă, când s-au topit ghețarii din circurile glaciare de pe munte și în locul lor au apărut acele poieni sau crovuri (în munții de deasupra Izvernei: Poiana Beletina, Poiana Ismenelor, Poienile Porcului, Crovul Mare, Crovul Madved, Ploștiniorele).

Toate aceste locuri au fost acoperite de ghețuri și prin topirea lor apele s-au scurs și au brăzdat muntele formând câteva văi de tip canion care au rămas acum văi seci, care au devenit trecători (*foeroage*). Pe una dintre ele (Foieroaș Tâmnei am urcat în sens invers, dinspre Cerna spre Crovul Mare și am mai întâlnit vreo trei popasuri unde se află câte un firicel subțire de apă, sub formă de izvor, de o parte și de alta a canionului, printre care șerpuiește poteca. Aceasta reprezintă calea „cotită”, așa cum se menționa în *Cronica Pictată* „o cale în veci blestemată”

³⁰ G. Popa Lisseanu, op.cit., p. 235

³¹ „Autorul *Cronicii pictate*, Kalthy Mark a fost participant la bătălia de la Posada și chiar rănit în confruntările militare. Cele 150 de miniaturi, opere artistice și istorice de format mic au fost realizate câte una pe fiecare filă, încadrate în chenare aurite. Lucrarea a fost împodobită artistic, așa cum se obișnuia cu filele unor astfel de opere, regele Ludovic cel Mare (1342-1382), fiul regelui Carol Robert (1308-1342), a hotărât cu prilejul căsătoriei fiicei sale Maria cu principele Ludovic, fiul regelui Franței, Carol al V-lea, să i-o trimită în dar acestui rege.” *Fragment de cronică*, în „Posada 685”, p. 223

după cum recunoștea regele într-o diplomă dată lui Nicolae Radoslav(considerată un fals de către profesorul Rezachevici).

Prima miniatură înfățișează bătălia în două registre distincte, românii fiind poziționați în partea de sus,cocoțați pe stânci, cum erau dacii odinioară(„Dacii inhaerent montibus”), iar armata maghiară în partea de jos a canionului, la fel ca într-un fund de corabie, strivită de bolovanii aruncați de sus, așa cum se spune și în *cronică*. Această miniatură marchează chiar începutul capitolului, așa cum am spus, cu scrisul roșu ca de sânge. Printre cei doi versanți valea coboară în trepte, sugerând diferența de nivel, până la Cerna. Peisajul este mai larg, în colțul din stânga sus se observă niște copaci cu coroanele mai mari având culoarea galbenă-roșietică (fagi seculari cum am văzut în Poiana Beletina și în Crovul Madved sau Poiana Ismenelor). Stâncile coboară șerpuind și sunt segmentate în trei registre, iar în spate, în partea de jos se zăresc câteva capete de români. Între ei, pe stânga se distinge figura unui bărbat bărbos, purtând o haină verde și căciula țuguiată(care ar putea fi un însemn al puterii și pe bună dreptate părintele arhimandrit Veniam Micle tăgea următoarea concluzie):

„Privind atent observăm că numele „Bazaraad” se află exact deasupra bărbatului cu căciula țuguiată. Deci aceasta este reprezentarea imaginară a lui Basarab I, singura pe care o cunoaștem în prezent.”³² Pe aceeași parte cu el, puțin mai jos se află alte trei capete de ostași care aproape se identifică cu stâncile, doi chiar lângă Basarab și alți doi mai sus(în total opt pe o parte și trei pe alta.) În registrul de jos, unde sunt ungurii, se pot distinge opt coifuri de cavaleri și alți trei cavaleri călare(în partea dreaptă jos), îndreptându-se spre ieșirea din strâmtoare ,semn că se salvaseră din canion și sunt pregătiți de fugă.

Pe partea opusă, a celui alt versant se află alt grup de bărbați înarmați dintre care se evidențiază unul mai tânăr, în haină purpurie, care poate fi chiar fiul lui Basarab, cel care a murit în bătălie și se numea Tugomir(cavalerul din mormântul cu nr 10). El ține un bolovan cu amândouă mâinile și este pregătit să-l arunce peste dușmanii din văgăună. Și el poartă aceeași căciulă țuguiată, semn că este un conducător și are tunica roșie, purtată doar de personaje din clasa dominatoare, căci îmbrăcămintea reprezintă un criteriu de diferențiere socială. Lângă el se află doi bărbați care poartă straie țărănești, unul are căciulă și are arcul întins cu săgeata spre dușman și celălalt, cu capul descoperit, ține în mâini un bolovan, fiind pregătit să-l arunce. Sunt opt oșteni români cățărați pe stânci și opt coifuri de cavaleri strivite de bolovanii aruncați. Trei cavaleri sunt surprinși călare, la baza stâncilor gata de fugă. Așadar miniaturistul a reușit să realizeze un echilibru între forțele maghiare și cele valahe.

Pe stânci parcă sunt desenate mai multe cruci culcate, sugerând probabil, ideea morții. În stânga sus, sub forma unor flori de toamnă, se văd trei copaci (fagii seculari din Beletina), sugerând prezența pădurii de foioase, iar în prim plan, pe fiecare treaptă, (*pinus nigra*, varianta *banatica*, specific acestui areal din Valea Cernei). Interesant este că acești pini au formă trilobată de cruce, sugerând aceeași

³² Veniamin Micle, op,cit, p.31

idee a morții. Pini sunt micuți în raport cu oamenii care par niște uriași. Acești pini i-am văzut atât în Foeroaga Tâmnei cât și pe Foeroaga Mare ori în locurile numite La Cârliche, La Fereastă ori pe Cheile Tăsnei (abrupturi de câteva sute de metri care coboară brusc spre Valea Cernei. Specia se diferențiază de pinul obișnuit prin culoarea verde-închis și crengile alungite spre orizontală (datorită curenților puternici de aer). Prezența pinului poate fi considerată una dintre cele mai sigure modalități de identificare a locului unde s-a purtat această luptă.

Cred că autorii articolului publicat în *Anuarul Marinei Militare* au dreptate, deoarece Basarab nu putea organiza o ambuscadă pe teritoriul care aparținea Banatului de Severin), însă ei n-au priceput când afirmă că regele nu putea alege drumul cel lung care mergea până la Severin, dacă voia să aleagă un drum mai drept, spre Timișoara. Am citit cu atenție materialul publicat în *Anuarul Marinei Militare* și mi-am dat seama că autorii, necunoscând zona, considerau că întoarcerea lui Carol Robert și a armatei s-ar fi făcut pe același drum pe care veniseră. Dar acest lucru s-a petrecut doar până la un punct (Padeș- Apa Neagră), traseul abătându-se apoi pe „drumul cotit”, menționat în *Cronica Pictată* spre Baia de Aramă și urca apoi spre zona de munte, la hotarul Isvernei, în Poiana Beletinei, ca să coboare apoi în Valea Cernei. Aici, pe această porțiune coborâtoare în trepte, așa cum se poate observa din aceeași cronică (treptele sugerează această diferență de nivel), s-a petrecut dezastrul, pe una dintre aceste poteci coborâtoare ori poate chiar în acele crovuri numite Poienile de Sus, până la care se putea ajunge tot de la Baia, pe lângă apa Brebinei, la Obârșia Cloșani și de acolo la Godeanu, respectiv Țapa, de unde se urcă în aceeași poiană (Beletina). Unul dintre aceste trasee a fost cel fatal pentru oștirea de cavaleri a lui Carol Robert. Căci drumurile din vremurile vechi nu erau pe firul văilor, ci pe coamele dealurilor și chiar pe munte, fiind mai ușor de întreținut, deoarece pe spinarea dealurilor terenul era mai solid și se putea circula chiar pe vremurile ploioase de primăvară și toamnă. Și să nu uităm că întoarcerea lui Carol Robert cu armata s-a petrecut toamna, destul de târziu, aproape la sfârșitul lunii noiembrie (după noul calendar numit gregorian, după numele papei Grigore al XIII-lea)³³. S-ar putea ca și acest lucru să constituie un argument serios pentru întoarcerea lui Carol tocmai pe aici, prin zona Banatului de Severin (unde iernile sunt ceva mai blânde și vin puțin mai târziu decât în preajma Munților Făgăraș ori a Munților Căpățâni). Pe aici, prin zona mehedinteană submontană, treceau „drumurile oii” și „drumurile sării”, multe dintre ele, de fapt, niște poteci săpate adânc în carnea muntelui, așa cum am văzut la Bulzu, în apropierea celor trei pietre numite „bisericele din Bulzu” (pe unde se făcea comerțul cu sare și cu animale, cu „frătuții” bănățeni). Căci Munții Cernei, așa cum menționa Pavel Ciobanu, cel care a cercetat folclorul mehedintean al zonei, erau munți locuiți, plini de viață și de aceea erau străbătuți de nenumărate poteci: „Munții Cernei și ai Mehedințiului sunt cicatrizați de nenumărate poteci,

³³ Acest calendar a fost adoptat la noi abia în anul 1919, când ziua de 1 aprilie a devenit 14 aprilie. Domnul inginer Nicolae Ploscaru a calculat diferențele în zile dintre cele două calendare: 10 zile (1582-1700), 11 zile (1 martie 1700-28 februarie 1800), 12 zile (1800-1900), 13 zile (1900-1924). Așadar pentru anul 1330 diferența ar fi de aproximativ 8 zile)

toate ducând în peisajul luxuriant al Văii Cernei. Sunt poteci străvechi a căror vârstă a fost de mult uitată: „așa le-am pomenit”, spun oamenii care le străbat statornic.”³⁴ Pe aceste poteci urcau cei de la poalele muntelui, din satele: Gornenți, Podeni, Costești, Prejna, Obârșia, Godeanu sau Izverna.³⁵ Acești munți au fost străbătuți și prezentați în structura lor geologică de către francezul Em. de Martonne, în lucrarea intitulată „La Valachie”, în care scria: „En somme les monts de Cerna sont le commencement des montagnes de Banat. Le relief, les orientations, la tectonique sont les memes. Peu eleve en general, riches en articulations, en passage ils ne creent pas une barriere entre Banat et Oltenie. On comprend aisement les affinite que se deux region sont toujours eues l'une pour l'autre”.³⁶

Zona, fiind calcaroasă și aridă, pământul pentru pășunat și pentru fânețe era puțin și atunci oamenii își ridicau așa numitele *conace* ori *sălașe* mai sus, în poienile de la munte, până-n apa Cernei, unde este tot pământul isvercenilor. Nicolae Basarabă, din Isverna are conacul chiar acolo, în poienile care coboară spre Cerna (Poienile de sub Geanț, cum le zice) și mi-a spus că vine cu oile și cu caprele în fiecare an, din Isverna, peste munte: „Acum am vândut oile, dar am mai rămas cu vreo 80 de capre și le aduc în luna august la conac unde rămân până prin noiembrie. Nu pot să las locul că m-am legat de el. Aici mi-am petrecut viața de când eram copil. Țin minte că am cumpărat tabla de pe conac de la Reșița, am adus-o cu trenul până la Herculane, iar de acolo cu calul până aici, la conac. Pe Foeroaga Tâmnei se circulă greu cu animalele, deoarece s-a surpat locul sub o stâncă (probabil la cutremur) și poteca trebuie consolidată aproape în fiecare an în acel loc. Pe timpul când ne învecinam cu austriecii, îmi spunea Nicolae Basarabă, potecile erau mai bine întreținute, căci pe aici isvercenii își aduceau vitele la păscut, treceau cu sare, cu porci, cu capre și oi ori cu produse alimentare făcând comerț cu „frătuții”. Așa că aici erau comunități stabile de oameni care locuiau aproape tot timpul anului împreună cu animalele. Câteva dintre aceste conace se mai păstrează și acum, așa cum este „conacul” lui Nicolae Basarabă, la care am poposit în luna iunie când făceam cercetarea împreună cu fiul meu, Adrian Boteanu. Conacul este din vremurile vechi, pentru că acolo au fost pământurile Basarabilor și se prezintă încă bine, se poate locui în el (pentru că a fost refăcut). E posibil ca stră-străbunii acestor oameni care și-au câștigat totdeauna în mod pașnic existența din creșterea animalelor, să fi participat la conflictul care a avut loc

³⁴ P Ciobanu, op cit., p. 34

³⁵ „Cei din Izverna, Obârșia, Godeanu ori cei din jurul Băii de Aramă, după ce ocolesc Vârful lui Stan sau Vârful Poiana Mică, coborau în Valea Cernei pe firul Arșasca și Râmnuța. Izvercenii și cei din bazinul superior al Coșuștei mai puteau ajunge în valea Cernei și pe poteca ce șerpuieste printre Vârful lui Stan și Vârful Poiana Mică ce dă în valea Țăsnei și se termină la Podul Țesnei. Tot de aici. de la gaura de vărsare a pârâului Țesna, pe toată întinderea Țesnei în sus, patrulau de o parte și de alta grănicerii români și cei din Imperiul austro-ungar, locurile purtând și acum numele, în graiul localnicilor, de „patraule”. P Ciobanu, idem

³⁶ Em de Martonne, *La Valachie. Essai de monografie geographique*, Paris, Librairie Armand Colin, 1902, p. 134

undeva, prin aceste trecători, numite „foeroage”, pe care în dicționarul său toponimic, cercetătorul Marius Arbănași le numește „Potecile Muntelui”.³⁷ Interesant este faptul că dumnealui nu folosește cuvântul „foeroagă” care este specific pentru zona bănațeană, iar izvercenii îl cunosc bine deoarece există mai multe asemenea poteci pe care se poate coborî în Valea Cernei.

Dacă cuvântul „posadă” aproape că a dispărut din limbajul localnicilor, în schimb cuvântul „foeroagă” e prezent încă atât la Isverna cât și în satele vecine, Obârșia, Podeni, la Cornereva și în orașul Herculanu din zona bănațeană: „Transferul toponimelor explică și unele schimbări de gen. Astfel, toponimul se adaptează, uneori, după genul obiectului: *Curmezișu* Ba C, „deal”, *Curmezișu* OC „vale”; *Ferogu* Ng, „deal cu pantă abruptă” Gn „ogaș”, *Fuieroagă* OC prăpastie...”³⁸

În „Dicționarul geografic al județului Mehedinți”, autorii Răzvan Stroe și Daniel Peptenatu, prezintă locul astfel: „Foeroaga Mare, vale torențială (1,5 km lungime) în partea central-nordică a Munților Mehedinți care, tăind adânc abruptul calcaros al Cernei, a reușit să fereștruiască Geanțul Mare și să-și împingă obârșia până în mijlocul poenii de la Crovu Mare. Desparte în aval Poiana Scundari de Dealul Poieni (779m) pe care se află conace ale sătenilor din Isverna. Pentru localnicii din NV județului, foeroagă este un nume comun (apelativ) atribuit locurilor prăpăstioase, inaccesibile.”³⁹ De fapt autorii vorbesc despre Foeroaga Tâmnei (care iese direct în Crovul Mare), semn că nu au fost pe teren și nu cunosc locul. Cuvântul „foeroagă”, considerat un regionalism, e bine ilustrat cu toate variantele lui, în glosarul unei lucrări folclorice despre Banatul răsăritean⁴⁰ și zona de vest a Olteniei: „foieroagă, foioroagă, foiorog, fuiorog, fuieroagă, fuierog: „vale prăpăstioasă în abruptul unui munte, trecătoare în munți prăpăstioși dinspre Cerna (Cloșani, Gornovița, Gornenți, Podeni)... Nu-i dofoerogos locul” (Bunoaica-G I Marcu) Cf. faieroagă, foioroagă + loc periculos din cauza pietrelor mari și mici; L Costin, Graiul bănațean (auzit în comuna Pecinișka- Severin). Apare în regiunea

³⁷ „Potecile Muntelui sunt cărări înguste tradiționale care traversează Munții Mehedințiului spre valea râului Cerna, de aici pe firul apei se ajunge la Băile Herculanu, spre Topleț sau Orșova. Ele se numesc „Potecile muntelui” a. Poteca Cernei este dromonimul cel mai frecvent folosit în vestul Podișului Mehedinți. Sunt multe poteci spre Cerna pornite din satele submontane care străbat crestele Mehedinților spre Valea Cernei, fiecare numindu-se *Poteca Cernii* sau *Poteca la Cerna*. Cei din Baia de Aramă, Obârșia Cloșani, Godeanu sat și satele Izvernei străbat Poteca la Cerna pe traseul: Vârful lui Stan (sau Vârful Poiana Mică), firul apei Arșasca, Valea Râmnuței. Izvercenii mai pot ajunge în Valea Cernei pe poteca ce șerpuiește printre Vârful lui Stan și Vârful Poiana Mică-Valea Tesnei-Podul Tesnei”, Marius Arbănași, *Toponimia submontană a Mehedințiului*, Ed. Măiastra, Târgu Jiu, 2016, p. 186

³⁸ I.M. Ungureanu, *Elemente toponimice din Mehedinți*, CJCP Mehedinți, Drobeta Turnu Severin, 2000, p. 44

³⁹ Radu Stroe, Daniel Peptenatu, *Dicționarul geografic al județului Mehedinți*, Ed. Fundației „Scrișul Românesc”, Craiova, 2010, p. 127

⁴⁰ Mihail Gregorian, *Folclor din Oltenia și Banatul răsăritean*, în „Folclor din Oltenia și Muntenia”, Editura pentru Literatură, București, 1967, Texte alese din colecții inedite, *Cuvânt înainte* de Tudor Arghezi

Huniedoara, la Costești. Dealul Făiragul de acolo a fost odinioară o cetate a lui Decebal.”⁴¹

S-ar putea ca înainte vreme acest cuvânt să fi fost cunoscut pe arii mai întinse, așa cum am putut constata din situl: „*toponime word press.com*.”:

„Făieroagă, foieroagă”- entropic local în Mehedinți și Banat. Foieroaga Tâmnei(sătească), Foeroaga mare , Ploștinei, Beletinei, Femea. Foieroaga Cârșa(din Cheile Nerei) Făierog este și un afluent al pârâului Orăștie din Șureanu .Există și un lac cu numele Făierog.”⁴²

Cuvântul mai are și explicația:„vale seacă, carstică, de la românescul, *vale*, *văiugă*, *văioagă*, *văeroagă*, *foieroagă*.” Tot aici se spune că acest cuvânt s-ar putea să aibă legătură și cu ungureșcul „feher”.⁴³ Puțin probabil, consider eu, să-i putem conferi cuvântului o etimologie maghiară, dacă ne gândim că pe vremea lui Decebal era un deal care se numea „Făiragul”.

Pe Foieroaga Tâmnei, pe care am urcat inițial împreună cu fiul meu și cu Tudor Basarabă din Cănicea, chiar pe lângă conacul fratelui său, Nicolae, mai au conace și Vasile Ghegea din Cănicea și Gheorghe Dima din Giurgiani. Pe Vasile Ghegea l-am întâlnit a doua oară când urca cu vitele împreună cu soția pe Foeroaga Sătească, pentru că e mai accesibilă și pentru că el cunoștea bine zona, fiind singurul care mai rămânea și peste iarnă cu vitele acolo, căci nutrețul nu-l putea transporta la Isverna, l-am întrebat câte conace au fost în poienile acelea de sub Geanț, dinspre Cerna și le-a enumerat așa cum și le aducea aminte, socotind că în urmă cu 40 de ani erau 47 de conace și acum mai există doar vreo 7⁴⁴.

Așadar, acești oameni stăteau cu vitele aici până toamna târziu pentru că fânul nu-l puteau duce acasă, iar uneori rămâneau chiar și peste iarnă, așa cum ne-a mărturisit Vasile Ghegea că face, deoarece pe lângă conace fiecare locuitor avea o mică suprafață pe care o cultiva cu cartofi, fasole și legumele necesare pentru subzistență.

Cu siguranță că strămoșii acestor oameni au locuit acolo în bordeie, căci ei erau crescători de animale și puteau participa la realizarea întăriturilor pentru a bloca armata maghiară.

Ipoteza desfășurării bătăliei în zona Cernei este susținută și de colonelul în rezervă Marian Petrescu, vâlcean de origine care, pe data de 14 septembrie 2018, la Biblioteca Județeană din Vâlcea, a avut o comunicare primită cu ostilitate de către auditorii prezenți în sală deoarece împărtășea ipoteza conform căreia bătălia s-ar fi dat în Valea Cernei. L-am cunoscut personal în vara anului 2020, pe domnul colonel, când țineam locul primarului de la Baia de Aramă (în calitate de consilier)

⁴¹ Idem

⁴² Toponime word press com

⁴³ Sursa: internet, toponime, word press. com.

⁴⁴ „În aceste poieni aveau conace: Panțâr Gheorghe, Vucescu Gh Gheorghe, Vucescu P Gheorghe, Anulescu Ion, Basarabă Nicolae, Dima Damian, Vucescu I Gheorghe, Panțâr Antonie, Șuțu Ion, Șuțu Gheorghe, Marin Grigore, Covăsală Costea, Stoian Ion, Vucescu Rița, Cionca Fănică, Lupu Nicolae, Ifrim Elena, Șuțu Mătu și la coborârea din Foeroaga Sătească mai sunt conacele lui Covsală Gheorghe, Iciu Gheorghe și Moșneanu Costică”. Informație culeasă de la Ghegea Vasile de 50 de ani, din satul Cănicea, comuna Isverna.

și în mod sincer i-am admirat dorința de a aduce o echipă complexă de cercetători și specialiști pentru elucidarea adevărului istoric. Pe mine m-a invitat atunci în calitate de primar împreună cu încă doi primari, cel din comuna Ponoarele (Cerbu Duralia Iulian) și cel din Isverna (Stoican Ionuț) și ne-a prezentat preocupările domniei sale legate de localizarea bătăliei, solicitându-ne colaborarea, sub forma unui parteneriat local.⁴⁵ Personal i-am spus că susținerea unui asemenea proiect din partea primăriilor are șanse minime pentru că, în momentul în care-l discutam, era un an electoral și nu se știa cine vor fi noii primari, iar cercetarea domniei sale avea nevoie de investiții și de sprijinul financiar al primăriilor care se obligau să găzduiască cercetătorii și să finanțeze întregul demers. I-am explicat domnului colonel că primăriile din zona de munte se aflau la limita subzistenței, (cunoscând situația primăriei de la Baia de Aramă), încât abia reușeau să-și plătească salariații, așa că nimeni nu dorea să investească bani în săpături arheologice pe munte și alte cercetări complexe, care necesitau cheltuieli mari.

În schimb I-am asigurat că eu cunosc relativ bine zona, am scris mai multe monografii și i-am sugerat ideea că am putea continua împreună. (pe cont propriu, bineînțeles). Dar mandatul meu s-a încheiat după trei săptămâni, pe la sfârșitul lunii august și au venit restricțiile impuse de pandemie. Între timp eu m-am apucat singur de cercetare, însă trebuie să recunosc că discuția pe care am purtat-o la *Conacul Boierului*, din comuna Ponoarele, a constituit un serios imbold, determinându-mă să-mi mobilizez forțele ca să pot începe demersul pe cont propriu.

Și, după mai bine de un an, pe la sfârșitul lunii octombrie, am reușit să-l finalizez (Pe lângă monografii mai culesesem și legendele din zonă), iar locurile despre care scriu, le-am bătut de mai multe ori cu piciorul. Numai în Poienile de Sus am fost de cinci ori doar în această vară. Începusem contactul cu aceste locuri de prin anul 1985, când se organizau expediții pionerești, am stat o săptămână în Poiana Beletina, marcând câteva trasee de creastă printre care și unul spre vârful numit Piatra lui Stan (1466m) și altul spre Pietrele Albe. Atunci, stând în jurul focului împreună cu ciobanii aflați la oi, am aflat mai multe povești despre haiduci și despre comori. A fost o noapte de pomină, când l-am ascultat pe preotul Haralambie Tudor, fratele cunoscutului istoric, Dumitru Tudor, arheolog specializat în epoca romană, povestindu-ne istoria locurilor și îmi pare rău că n-am avut posibilitatea să-l înregistrez. Preotul avea peste 75 de ani atunci și era cel mai bun cunoscător al neamurilor din zonă și de la el am auzit despre locul numit „La Poșazi”. Eu nu cred că aceste urme vechi ar fi din antichitate, ci mai degabă s-ar putea să fie niște „meterize”, un fel de tranșee și ridicături, poate chiar „prisăcile” despre care se vorbea în „Cronica Pictată,” căci trecătoarea a fost barată la capete și acolo e posibil să fie locul în care Basarab I-a atras Carol Robert și i-a măcelărit armata. Mai multe amănunte au fost relatate de către revizorul școlar N. D. Spineanu, originar din comuna Padeș, cel care a realizat și primul dicționar geografic al județului Mehedinți, în care vorbea despre aceste locuri care ar fi

⁴⁵ Comunicarea este amintită de părintele Veniamin Micle, op. cit., p.194

putut constitui teatrul unor operațiuni și confruntări armate: „Nu cumva trecătorile Buseșcilor, Cloșanului și Obârșiei, cu aceste văi să fi servit ca loc de luptă în timpul lui Alexandru Basarab cu Carol Robert de Anjou la 1330 și între Mircea cel Bătrân și Sigismund la 1395? Aceasta pentru cuvântul că toate celelalte trecători sunt pe dealuri, pe văi ca acestea, la care se mai adaugă că Carol Robert(sic), scăpând cu viață, a mers în Banatul Temișoarei, iar nu în Transilvania, deși Mehedințiul se învecinează cu amândouă. *Aș avea multe lucruri în avantajul meu*, dar le înlătur un moment și citez numai faptul următor: „În anul 1848,ungurii, sub conducerea lui Kossuth, au venit peste munte, pe plaiul Oslea în C.R Cloșani(vezi Oslea plai) și de aici au plecat spre Dunăre.Cert este că pe aici a trecut revoluționarul maghiar Kossuth și pentru o noapte a poposit la conacul Hârgoților. Un alt fapt mai recent este că în timpul războiului româno-ruso-turc din 1877-78 se răspândise vestea că ungurii au intrat în țară pe la Baia de Aramă,din care cauză a fost trimisă imediat armata spre Baia de Aramă și s-a fortificat culmea Cernei.”⁴⁶ Conflicte cu ungurii au fost multe în ținutul nostru și urmele lor încă s-ar mai putea detecta, dacă se ține cont de menționarea acestora. Cercetând majoritatea localităților nord-mehedințene în vederea realizării unor lucrări monografice, fără să vreau, am intrat în posesia unor asemenea informații precum răspunsurile la *Chestionarul lui Odobescu*, din anul 1873. prin bunăvoința domnului Gheorghe Serafim din satul Negoiești, care a lucrat la Arhivele Statului din București și îl cităm (așa cum a fost redactat de învățătorul C.Piciu).⁴⁷

⁴⁶ N.D Spineanu, *Dicționar geografic al județului Mehedinți*,p. 77-78

⁴⁷ „România 1873 gure5

Invețetorulu școlii comunii Ponoarelle

Nr 547

Domnulle revisore

În cuprinsul aceștii comuni Ponoralle s-au găsit Îi naltuntrebare alineatul al patrulea să răspunde că în locu numitu vârful unde să desparte hotarulu Șipotu de hotaru Turtaba est o movilă făcută din vechime, în lungime de optu palme și lățimea de 5 palmes-au îngropatu Ungurii și se numește morminzi Ungurești.

În capul Cracului ce coboară la gura Văii ursului suntu iară și asemenea

La locu numit râul lui Neagoe sântu două grinduri,unde iarăși din bătrâni sădice că au fostu morminzi ungurești.

Alineatul 6-lea să răspunde că în locu numitu Proiteșt, la capul Cracului ce doboară unde se împreună două ape numite valea Bârnelor și Valea mare sunt gropini unde se zice din bătrâni că au fostu morminzi ungurești.

În vecinătate la locului numitu Sisinești, hotaru comunei Bala de susu ,se dice din bătrâni că au fostu orașu ungurescu unde se cunosc și astăzi semne.

Nu știu care au fost întrebările din acest chestionar, dar bănuiesc că ele au privit mai cu seamă locurile vechi și anumite dovezi arheologice pe care savantul român voia să le verifice. Din acest punct de vedere este importantă informația că la Proitești, în locul unde se împreună două pârauri, Valea Bârnelor și Valea Mare, s-ar afla mai multe „gropini” unde se spune că sunt morminte ungurești. Asemenea morminte se mai află și lângă râul lui Neagoe, pe care nu l-am putut identifica și în locul numit *Mormodol*, la hotarul comunei Bala cu Ponoarele, unde se spune că ar fi fost un oraș unguresc.

Aceste informații din chestionar au fost reconfirmate și de o monografie în manuscris (de fapt câteva foi scrise de mână de notarul Sofronie Delurintu din comuna Ponoarele), care nota: „În apropierea cătunei Brânzeni se află locurile numite Sisinești și Mormodol. La Sisinești ar fi fost un orașel dac pe care l-au distrus romanii în timpul când au supus cetatea Zidina de la Grădeț, iar banii celor morți au fost îngropați unul peste altul, în locul care se cheamă acum Mormodol, ceea ce înseamnă mormânt”.⁴⁸ Informația este interesantă chiar dacă acum, după atâția ani, nu se mai cunoaște nimic în acele locuri. Există însă un loc din apropiere care mai poartă încă denumirea de *Cracu Morminți* și se spune că acolo ar fi fost *un cimitir unguresc*. Un cetățean din Brânzeni, pe nume Grigore Corobae povestea că în urmă cu mai bine de o sută de ani, socrul său Gheorghe Antonie a săpat o fântână a scos de acolo cranii și oase de om. Din păcate locul nu mai poate fi identificat acum pentru că nu mai știe nimeni unde a fost acesta. Denumirea Sisinești s-a mai păstrat doar în documentele vechi și se referă la o moșie: „măsurătoarea trăsorii celei dintâi a răsăritului despre Sisinești unde se vor împlini stânjeni 1400.”⁴⁹

În legătură cu celelalte denumiri legate de satul Proitești am stat de vorbă cu domnul Trifon Sfîia în vârstă de 88 de ani din localitatea Gheorghești, care mi-a spus că Valea Bârnelor se împreună cu Valea Mare mai încolo de locul unde o ia

În locul numit Cauna de hotarul Ponoarelle sunt gropini mai multe unde se dice și se cunoaște că au fost ocne de mine de aramă și feru.

În locul numit Pragie (Valea Pragului, s.n.) este o peșteră mare în care în vremile au putut scăpa oamenii de turci precum și multu tâlhar. Se dice că în vremile de multu s-a găsit material numitu salitra cu care se face Prafu. Aceste sunt toate lucrurile stremosești aflate în această comună.

De aceea vă rugăm, Domnule Revisore, primiți încredințarea osebitei mele considerațiuni.

Învățătorul Costandin Piciu al școlii Comunii Ponoaralle

D-sale

Domnului revisore al școalelor din Mehedinzi.” Cornel Boteanu, Dumitru Borloveanu, *Ponoarele. Studiu monografic*, Ed. M.J.M, Craiova, Ediția a II-a, 2016, p. 34-35.

⁴⁸ Sofronie. Delurintu, *Monografia comunei Ponoarele* (în manuscris), în posesia autorilor.

⁴⁹ Copie după *Hotărnicia moșnenilor Ponorăni*, nedată (în manuscris) aflată în posesia autorilor, informația din în lucrarea „Ponoarele”, p. 33

drumul spre fosta școală din Proitești, pe lângă drumul care merge spre Valea Ursului și ajunge la Șipot. El mi-a povestit că cele două grinduri despre care se vorbește în răspunsul la *Chestionar* s-ar putea să fie tot acolo, cum urci spre cimitirul din Valea Ursului, fiindcă acolo se află două ridicături unde se spunea că au fost înmormântați unguri. Cât despre locul numit Mormodol, acesta se află la hotarul dintre Bala de Sus și Brânzeni și l-am vizitat împreună cu domnul învățător Răduică Alexandru, care s-a născut chiar acolo pentru a-l prezenta în monografia "Bala. Studiu monografic."⁵⁰

Urmele de morminte nu se mai văd, dar câte-un bătrân, cum este Nebunu Dumitru din Răstăvei (satul Gărdăneasa) în vârstă de 85 de ani își mai aduce aminte din poveștile celor bătrâni că acolo ar fi fost morminte. Mai sunt și alte locuri precum dealul numit Mortescu dintre Rudina și Șovarna, despre care n-am mai putut afla mare lucru. De asemenea la Dâlma, despre care scria învățătorul Mărgeanu într-un caiet de însemnări, că ar fi fost cinci cimitire, dintre care unul era unguresc (ceea ce înseamnă că aici ar fi avut loc o bătălie).

Dar locul cu cea mai mare încărcătură istorică rămâne Poiana Beletina sau Beletinul⁵¹ cum a mai fost numit, despre care a scris revizorul școlar N.D. Spineanu la sfârșitul secolului al XIX-lea (1894), același revizor școlar care evoca astfel Izverna:

„Ca parte istorică, în această comună este în apropierea muntelui Piatra lui Stan și lângă trecătoarea ce scoboară în apa Cernei, un meteriz vechiu în formă de zic zac, formând trei unghiuri și se află la marginea poienii Beletinu, despre apa Cernei. Tot în Cerna coboară, în apropiere de aceasta și *trecătoarea Arșasca care este cea mai mare trecătoare printre munți*, ea aparține hotarelor Seliștei pe al cărei pârâu, merge și hotarul comunei Obârșia, din plaiul Cloșani”⁵²

Poiana Beletina rămâne oricum un important loc istoric, care încă mai ascunde multe taine (poate și pe cea a Posadei). Iată cum este prezentată Beletina în „Micul dicționar enciclopedic al județului Mehedinți”, rămas în manuscris al lui Constantin Bărbulescu Vârciorova: „Beletina, fostă așezare (cetate), situată între satele Prejna și Isverna. Top: Vârful lui Stan (1466), Vârful Tâlva (1362); Dealurile Ismenelor, Poenile Mari, Diconi, Beletina; topice: Trecătoarea Arșasca, Urma lui Gruia, un lapiez în formă de opincă. Lângă trecătoarea Arșasca, care coboară până la râul Cerna se află un meteorit vechi, în formă de zig zag, formând trei unghiuri. În Poiana Beletina sunt *urme de întărituri cu redute* (unele vizibile și în zilele noastre, în mare parte reclădite de împăratului Iustinian (527-533))”⁵³. Despre aura legendară

⁵⁰ C. Boteanu, „Bala. Studiu monografic”, Ed. MJM, Craiova, 2018, p.36

⁵¹ „Beletina, poiană și Beletinu, deal în arealul satului Isverna cu atestare la sfârșitul sec. al XIX-lea, reprezintă toponime singulare în zona cercetată și pe teritoriul oltean, dar o regăsim și în spațiul bănățean, dincolo de Cerna, la Mehădia, Beletinu Mare „pârâu”, Beletinu Mic, „pârâu”. Originea pare a fi antroponimică (Beletă, Belotă), iar sufixul *-in* ne conduce la o creație slavă care arată originea locală, cel din, probabil, Belinț, sat în Caraș Severin” (de fapt în Timiș și nu înțeleg ce legătură are Belinț cu Beletina), M. Arbănași, op. cit., p.213

⁵² N.D. Spineanu, op. cit., p.25

⁵³ C. Bărbulescu Vârciorova, *Micul dicționar enciclopedic al județului Mehedinți*, lucrare dactilografată, consultată la Arhivele Statului, Drobeta Turnu Severin, p.35

a acestui loc a scris istoricul N. Densușianu,⁵⁴ care considera că aici a fost bătălia dintre *zei și giganți*. În locul numit *La Meterize* se află un fel de groapă sub forma unei tranșee mai largite în care se puteau adăposti soldații pentru a supraveghea venirea unor dușmani pe Foeroaga Sătească. Atunci când am vrut să cobor împreună cu fiul meu Adrian pe poteca respectivă în acel loc era adăpostită o mașină de teren și de la distanța de mai bine de o sută de metri abia am reușit să vedem portbagajul. Aici l-am cunoscut pe Basarabă Petre din satul Costești (comuna Balta) care se trage din același neam al Basarabilor, răspândit în toată zona Olteniei.

Locul este prezentat și în legătură cu satul Prejna, cu care Izverna se învecinează, fiind numit *Beletinu* și considerat de data aceasta, comună.⁵⁵ Altă informație menționa locul ca fiind *cetate* (lucru imposibil deoarece este unul greu accesibil). Oricum tradiția spune că s-au dat lupte încă din cele mai vechi timpuri și muntele ar fi ars. Cert este că acolo a avut loc un conflict pe care tradiția orală l-a păstrat până la noi, așa cum s-a păstrat și denumirea *La Posăzi* cu forma de plural pe care am menționat-o deja pentru că aici există mai multe locuri de trecere. Colegul meu, profesorul Marius Arbănași, definea toponimul astfel:

„Entopicul *posadă* nu mai este cunoscut în Podișul Mehedinți decât de cei care trăiesc în zona nord-vestică, în special de ciobanii care au stâne în Poiana Beletina. *Posăzi* Is locuri de trecere din Poiana Beletina spre munte în apropierea *Meterezelor*; *posadă* „trecătoare”, la nominativ plural; *La Posăzi Is*, loc de odihnă la marginea Poienii Beletina, lângă Posăzi.”⁵⁶ În nota de subsol autorul menționează:

„Cele două toponime nu mai sunt reținute de nicio altă lucrare privind Podișul Mehedinți.”⁵⁷ Acest lucru l-am remarcat și eu când am stat de vorbă cu oamenii din Isverna, constatând că foarte puțini își mai amintesc de existența locului „La Posăzi.”

Interesant însă rămâne faptul că locul a fost perceput ca unul unde trăiau oamenii, (*comună, cetate*)⁵⁸, deoarece aici au fost dintotdeauna stâni și conace care s-au întins până dincolo de munte, în Valea Cernei.⁵⁹ Un act pe care l-am păstrat în fotocopie este *Declarația* doctorului Al. M. Popescu, cel care a inițiat Societatea anonimă pe acțiuni: Banca „Soarele” din România Mare, cu sediu în comuna Balta.⁶⁰ Din acest act se desprinde ideea că preotul Al. M. Popescu deținea

⁵⁴ N. Densușianu, *Dacia Preistorică*, Ed. Arhetip, București, 2002, pp. 986- 987

⁵⁵ „Deasupra comunei, în apropierea comunei Isverna se află comuna Beletinu, întărită cu redute care se văd și până astăzi și în care loc se vede a se fi dat lupte crâncene.” N. D. Spineanu, op. cit., p. 238

⁵⁶ M. Arbănași, op. cit., p. 185

⁵⁷ Idem

⁵⁸ N. D. Spineanu, op. cit., p. 35

⁵⁹ C. Boteanu, *Isverna, vatră străveche din plaiul Cloșani*, Ed. Pro Transilvania, București, 2002

⁶⁰ *Declarație* făcută la 25 ianuarie, 1927, Extras din actul transcris de Tribunalul Mehedinți, nr 6856/1927 se menționează: „Societatea își oprește un plăț în Poiana Beletinii, unde va voi, dat în întregire curelei, adică de 20 m lățime și lung de 100 m.

Pentru conformitate, Dr. Alexandru Popescu”

2000 metri pătrați în această poiană, ai cărei proprietari nu cred că se mai cunosc în totalitate.

Nu întâmplător C. Bărbulescu Vârciorova menționa că în acest loc ar fi fost o cetate: „Beletina, fostă așezare(cetate situată între satele Prejna și Isverna).”⁶¹ Sunt sigur că nici Vârciorova și nici revizorul școlar N.D.Spineanu nu au reușit să cunoască direct locul până la care se ajunge doar pe jos ori călare și spun acest lucru deoarece revizorul localiza Poiana Ismenelor,(toponim important pentru lucrarea noastră) ca fiind în „Dealul Jitianu”ori poiana respectivă se află în imediata vecinătate a Beletinei(puțin mai jos, spre Crovul Mare). Am văzut aici, așa cum am menționat, chiar la coborârea pe Foeroaga Sătească, o ridicătură de pământ sub formă semicirculară, probabil un val de apărare destul de înalt, încât să adăpostească o mașină de teren și asemenea urme de gropi în care se puteau adăposti soldații, încă se mai cunosc la liziera Crovului Madved, de unde se putea bine supraveghea intrarea dinspre Pietrele Albe și poienile numite Ploștinioare.Toate aceste elemente ilustrează în mod cert existența unor conflicte, așa cum sunt menționate și în legătură cu localitatea Mărășești⁶², un sat aflat pe Valea Brebinei, care actualmente aparține orașului Baia de Aramă, (despre care am scris o monografie în care subliniam că era vorba despre unele lupte cu ungurii, notate în hrisoave vechi pe care le luase Grigore Gr. Tocilescu⁶³, pentru a le traduce (probabil erau scrise în chirilica de mână)

Despre aceleași lupte cu ungurii se vorbește și în legătură cu un cătun numit Țapa, care se afla în apropierea satului Godeanu(spre Seliște), pe care deja l-am menționat, situat chiar la poalele muntelui Piatra lui Stan. Cercetătorii menționați mai sus se referă și la acest crac aflat la poalele Beletinei, unde se presupune că ar fi fost o așezare(un sat), pe vremuri.⁶⁴ Aici mai există un singur conac, un punct deosebit de belvedere de unde ți se dezvăluie la picioare toată Valea Brebinei și dealurile din jur până dincolo de Cerna Vârf și Gărdăneasa. Probabil să fost ridicată tot aici și biserica despre care scria revizorul școlar N.D. Spineanu. Aceasta ar putea fi chiar biserica despre care vorbește Masiej Strijkowski că ar fi fost ridicată de către voievodul Basarab, probabil o construcție din piatră și lemn, ridicată de oamenii locului. N.D. Spineanu nu spune despre locul unde a fost ridicată biserica și din alte surse n-am mai putut afla nimic, cum

⁶¹ C. Bărbulescu Vârciorova, *Mic dicționar enciclopedic al județului Mehedinți*, în două volume(manuscris),1993 Arhivele Statului, Mehedinți, p. 14

⁶² C. Boteanu ,*Neluțu Despău, Claudiu Nețoiu, Satele Mărășești și Stănești din Plaiul Cloșani*, Baia de Aramă, 2016,p.55

⁶³ Informație preluată din N. D. Spineanu, al cărui naș a fost Grigore Tocilescu, bun cunoscător al județelor Gorj și Mehedinți.

⁶⁴ „Țapa, culme(918,5 m) în partea central-nordică a Munților Mehedinți la limita de nord-vest a Podișului Mehedinți, spre SV de satul Godeanu(com Obârșia Cloșani).Se prelungește spre SE din Vârful lui Stan printre văile Mazdronea și Zgău(bazinul Coșuștei) . La NV de satul Seliște(com. Isverna) se detașează Cracul Țapa(700m).Calcare parțial dolomitizate, marne,marnocalcare, silite, gresii,și conglomerate raportabile de la jurasicul superior la senonian.Spinarea culmii îngustă, fragmentare accentuată,pădure de fag și pășuni. Câteva sălașe ale locuitorilor mai sus amintiți”., Ibidem, p.335

n-am aflat nici despre localitatea Ghergheleu, (aflată posibil în același areal cu Țapa): „Ghergheleu nu are un statut foarte clar, „pășune”, „popină(DA);, „dâlmă”, „loc cu braniște”(Frățilă STD, 89), „movilă”, „gorgan”. În subcarpații Mehedințiului, are următoarele sensuri: 1 „deal, :Negrușa, Vidimirești; 2 „parte de sat” Negoiești și Negrușa; 3 râpă, probabil transfer de la deal; 4 ridicătură mai înaltă decât cele din jur: Bâlvănești. Faptul că localnicii înțeleg prin Ghergheleu și „parte de sat” și râpă ne conduce la concluzia că entopicul nu mai funcționează, desemantizându-se.”⁶⁵

Scriind monografia despre două sate de munte: Mărășești și Stănești, (care aparțin acum orașelului Baia de Aramă), am descoperit niște lucruri interesante în legătură cu aceste locuri unde se spune că ar fi existat mai multe „pietre cu inscripții”, după cum menționa același revizor care scria despre locuitorii satului Mărășești că „abia sunt în stare să-și capete existența, au fost nevoiți să îndure câțiva ani, făcându-i chiar să se răscoale de mai multe ori și până la urmă să ascundă chiar adevărul despre *tradiția luptei cu ungurii* și ascunderea *pietrelor cu inscripțiune* ce s-au găsit în localitățile Țapa și Ghergheleu, unde a fost **biserica**.”⁶⁶ Probabil că biserica a fost o construcție din lemn și de piatră, ridicată de oamenii locului, dar n-am reușit să aflăm alte mărturii și cred că ea a dispărut, așa cum a dispărut și cătunul.

Toponimul numit Țapa mai este cunoscut actualmente doar ca un platou aflat deasupra satului Godeanu, spre Seliște, menționat și de Marius Arbănași.⁶⁷ Așa a fost definit și de Ion M Ungureanu: „Țapa, Go, Cătun, Țăpe CV, „deal”, Țapa lui Vlad Țepeș, CV, „colină.”⁶⁸ Locul este menționat și în „Dicționarul geografic al județului Mehedinți”, fără alte indicii suplimentare.”⁶⁹

Am trecut de mai multe ori prin această zonă, urcând spre Piatra lui Stan și am admirat panorama care se deschidea de la această înălțime, unde legenda spune că fusese instalată o țeapă (pe vremea lui Vlad Țepeș), pentru a-i pedepsi pe hoți. Ideea că acolo fusese un cătun lărgiște granițele cercetării și, după părerea mea, cred că ar trebui făcute investigații în zonă pentru găsirea acelor „pietre cu inscripții” despre care vorbește N.D. Spineanu. Un prieten mi-a spus că a cunoscut

⁶⁵ M Arbănași, op. cit. ,p. 43

⁶⁶ Mențiunea lui N.D. Spineanu este foarte interesantă deoarece atinge tangențial problema unor conflicte desfășurate pe aceste locuri, care se află în apropierea Beletinei, la poala vârfului Piatra lui Stan.

⁶⁷ Țapa GO, „cătun” Se „deal”, țeapă, locul în sat unde era amplasată o țeapă pentru pedepsirea răufăcătorilor, cu depalatarea lui Ț, Țapa lui Vlad Țepeș B, „pădure” Cv „colină”, Țăpe CV, deal unde, probabil, cândva au fost instalate pentru pedepsirea celor găsiți vinovați, țeapă, la plural, în grai local, precum *groapă- groape, pădină- pădine, palancă- palance, Coasta Țăpii*, „pantă de deal cu pădure” *Vârful Țăpii* GO, GO, Sc, „pisc.” M. Arbănași, op.cit .p. 196

⁶⁸ I.M. Unureanu, op. cit. ,p.183

⁶⁹ „Țapa, culme(918,5m) în partea central-nordică a Munților Mehedinți, la limita nord-vestică, spre sud-vest de satul Godeanu (com Obârșia Cloșani). Se prelungește la sud-est de Vârful lui Stan, printre văile Mazdronea și Zgău (bazinul Coșuștei) Spre SE, la NV de satul Seliște (com. Isverna) se detașează Cracu Țapa (700m). Calcare (parțial dolomitizate), marne, marnocalcare, silite, gresii și conglomerate, raportabile la jurasic superior, la senonian. Spinarea, culmi înguste, fragmentare accentuată. Pădure de fag și pășuni. Câteva sălașe ale locuitorilor din satul amintit”. R Stroe, D Peptenatu, op. cit, p.335

un mos care i-a povestit că ar fi găsit în pădure aruncate niște pietre pe care se vedeau tot felul de semne, dar nu i-am dat importanță și nu-mi mai aduc aminte cine a fost persoana pentru că în acel moment nu mă interesa. Cert este că numai asemenea simple mărturii nu au nicio relevanță, ci doar investigații amănunțite făcute la fața locului ar putea aduce noutăți. Și consider că asemenea investigații ar trebui să cuprindă arealul localităților Mărășești, Obârșia, Godeanu, Dâlma, Seliște și Isverna unde au existat asemenea pietre cu inscripții care în ultima vreme au fost distruse, prin zelul căutătorilor de comori, cu toate mărturiile înscrise pe ele (scrijelituri, semne, înscrisuri). Nu am niciun dubiu că au existat, deoarece am stat de vorbă cu un bătrân de 90 de ani din satul Stănești, pe nume Gheorghe Troacă (care s-a stins din viață în urmă cu doi ani) și mi-a spus că văzuse cu ochii lui o asemenea „piatră scrisă” în locul numit Vârtoape, pe unde era drumul de trecere spre Banat:

„Eu am conacul la Prisaca și cunosc bine locurile. Când eram copil lucra acolo unul pe nume Podgoreanu. Trăgea frasin din pădure ca să lucreze obezi pentru roți și spițe pentru căruțe cerute de Arsenalul Armatei. Drumul trecea chiar pe acolo unde era o „piatră scrisă”. Când or lucrat și-or tras lemnul, atunci cred că or răstutnat-o, că avea și o țevă în ea. Nu mai știu ce s-o întâmplat cu ea, că n-am mai văzut-o. Da pe ea erau semne ca o scriere și se spune că unele indicau o comoară. Cred că de-aia or și spart-o.”⁷⁰

Ceea ce m-a frapat a fost mărturia aceluiasi N. D. Spineanu, în lucrarea premiată de Academia Română, în care scria:

„Așa că toți locuitorii se găsesc întotdeauna în lipsă, deși sunt moșneni. De aproape 40 de ani locuitorii acestei comune se află în conflict cu principele Nicolae Bibescu care a cumpărat moșia din Baia de Aramă de la Hagi-Moscu, sărăcit în exploatarea minelor și a fabricii de civit de la Baia de Aramă în hotărnicia ce a pus să facă proprietății ce a cumpărat având interes de localitățile cunoscute cu mine a călcat între altele mai cu seamă hotarele comunei Mărășești și Bârâiacului (ale căror hrisoave se găsesc la Tocilescu, pentru traducere), dând prin aceasta naștere conflictului care durează și astăzi din care cauză locuitorii, de teamă, țin în întuneric *un tezaur de mare valoare istorică* și aceasta din cauza tristei și deplorabilei soarte, ce au locuitorii comunei Mărășești, care abia sunt în stare să-și capete existența, au fost siliți să îndure câțiva ani, făcându-i chiar să se răscoale de mai multe ori și să ascundă *adevărul despre tradiția luptelor cu ungurii și ascunderea pietrelor cu inscripțiune ce s-au găsit în localitățile Țapa și Ghergheleu, unde a fost biserică.*”⁷¹

Așadar aceste *pietre cu inscripțiune* („pietre scrise”) au existat și în zona noastră, dar ele au fost ascunse de teama autorităților. Informația este foarte importantă, deoarece poate fi legată direct de afirmația lui Masiej Strijkowski în legătură cu biserica ridicată de Basarab și cu pietrele pe care era consemnată victoria, atunci când a făcut călătoria prin Țara Românească, în anul 1575. Și în

⁷⁰ Mărturie consemnată de la Gheorghe Troacă, în vârstă de 90 de ani, în octombrie 2015, la Stănești.

⁷¹ Fragmentul a fost publicat în lucrarea „Satele Mărășești și Stănești din Plaiul Cloșani” și ilustrează îndârjirea acestor oameni în a-și apăra pământurile și proprietatea, în op. cit, p. 54

același timp nu este lipsit de importanță faptul că N. D. Spineanu este cel care menționa pentru prima oară că unul din munții aflați în arealul Cernei se numea *Gherghița* (dar n-am reușit să-l identific). Călătorul polonez marchează acest loc în poloneză prin cuvântul „GIURGIECEM”, fapt care m-a surprins de-a dreptul, deoarece denumirea este mult mai apropiată de *Giurgiani*⁷², un nume de sat care există și astăzi în comuna Isverna (și nu cred să aibă legătură cu Gherghița). Cercetând mai amănunțit lucrurile am stat de vorbă cu un fost elev pe nume Ionuț Răducan care m-a pus în legătură cu un bătrân din Seliște, pe nume Jarču Gheorghe și acesta mi-a relatat următoarele: „Ieu am auzât că locul la Posăzi estă mai sus de lacu Gornovița, trecea pe sub Cerboanea și ieșă între Turtaba și Gheorghești. Aici la noi a fost un loc care acu se cheamă Lunca Perilor, dar înainte vreme se numea Lunca Pieririi și lângă ea este Dealul Morminți. Mie mi-a spus Ion Groapă, un om bătrân care avea vreo 80 de ani când ieu eream copil. Avea casa aici la Seliște, dar s-o mutat la Capul Morminților, sub deal. Drumul venea de la Baia, ieșă la Turtaba, pe la Căpăstraru și de acolo venea la Seliște, pe la Isverceanu. Era o ramificație care trecea pe la un han a lu Ancuța Dima, străbunica lui Ionuț și apoi o luva plaiul până se urca în Beletina, la munte. Erea drum pe care se putea merge cu animalele și carul. La noi Lunca Pieririi era un loc mlăștinos pe care-l puteai trece numa-n cisme primăvara și în toamnele ploioase. Între 1955-1970 era terenul Primăriei și aici aici făceam serbările pionerești. Lunca are cam 500 m lățime și este lungă de 1,5 km. Un loc se mai se numește și acu Giurgeni.”⁷³

În mod sincer ultima denumirea, Giurgeni, m-a surprins pentru că nu era vorba de satul Giurgiani care mai există și acum, ci de locul marcat pe hartă cu numele Giurgeni, (poate un fel de Gherghița de pe vremuri). Pentru că satul Seliște este aproape de locul numit Țapa, l-am întrebat tot pe Jarču Gheorghe, dacă știe de unde se trage denumirea și mi-a spus că acolo a avut moșia lui Vlad Țepeș și era o moară de vânt pentru că acolo bătea vântul tot timpul. Cătunul Țapa era localitatea cea mai apropiată de Poiana Beletina, căci mai sus începe urcușul mai abrupt care trece pe lângă Piatra Cerbului și se desparte spre dreapta către vârful muntelui numit Piatra lui Stan și spre stânga drumul care merge la Beletina. Acolo era mai greu de ridicat o biserică, dar acest lucru se putea face mai jos la Țapa. Cu toate că satul a dispărut între timp și oamenii s-au retras probabil în satele vecine, la Seliște, Obârșia sau Godeanu, aci au mai rămas doar două construcții sub forma unor conace. Am aflat că unul fusese conacul lui Vaduva Sebastian, iar pe partea

⁷² „Vatra satului pe stânga văii pârâului Făget, în apropierea de vărsarea acestuia în Valea Coșuștei la altitudinea medie de 540m. Mai multe gospodării se înșiruie în stânga râului Coșuștea, la 0,5 - 1km de nucleul satului (grupul de case Istfani spre E de Fața Coșteag. La 2 km către NE se află trupul Vintilani (cu doar trei case locuite în ultimii trei ani) situat spre N de locul numit Trei Ape unde Coșuștea se unește cu pârâurile Vintilani și Polomu, Dealurile înconjurătoare, cu înălțimi de peste 700m, spre S de râu (Dealul Polomu, Culmea Băii și până la peste 1000 m către N (Culmea Giurgianilor) sunt acoperite de păduri dese în care domină fagul. Așezarea este atestată documentar spre mijlocul secolului al XVII-lea, în timpul domniei lui Matei Basarab ca aflându-se pe moșie boierească, vândută la 1684 mănăstirii Tismana, pe care o va stăpâni până în decembrie 1863, la secularizare”. R. Stroe, D Peptenatu, op.cit., p.135

⁷³ Informație culeasă de la Jarču Gheorghe, în vârstă de 70 de ani din satul Seliște, comuna Isverna

dreaptă,ceva mai sus este un grajd care fusese de fapt casa lui Iciu.Trecând pe acolo de curând am văzut un fost conac din lemn părăsit și altul din piatră,o construcție mai solidă cu aspectul de casă. Cea din piatră este într-adevăr interesantă și unică în zonă, așa cum am mai văzut doar bordeiul de la Godeanu(proprietatea lui Stoenescu), ridicat numai din piatră, cu două încăperi, sub formă de cupolă și acoperit cu pământ.Din șosea bordeiul nu se cunoștea pentru că era acoperit de vegetație. Tot aici mai văzut și alte pietre adunate în grămezi pentru a curăța locul în vederea pășunatului,așa cum fac oamenii la munte. Ținuturile acestea mai ascund încă multe lucruri necunoscute la elucidarea cărora ne pot ajuta uneori chiar legendele, așa cum este legenda despre haiducul Lupșa, pe care mi-a spus-o părintele Haralambie Tudor și am intitulat-o „Comoara din Poiana Ismenelor” în care este vorba despre haiducul Lupșa Fara. Acesta se spune că și-a ascuns banii într-o scorbură din poiana aflată lângă Beletina unde mai străjuie și acum un fag uriaș lângă care am găsit o piatră pe care era săpat numărul 522:

„Frații Fara erau cunoscuți în Isverna, Iovan era căpitan de poteră, iar Lupșa, fratele mai mic era haiduc și se ocupa cu jefuirea celor bogați. Banii și bijuteriile le ascundea în locuri numai de el știute.Multe asemenea comori au rămas și după moartea lui ascunse în scorbururi de copaci.O asemenea comoară a fost găsită de un cioban pe nume Iacob care-și păzea oile pe acolo.De fapt oile se bușiseră lângă acea scorbură de fag și descoperiseră comoara. Ciobanul a luat-o în cioarecii pe care i-a dat jos și a dus-o la stâna lui, dar nici el n-a avut parte de acei bani. Acolo erau și bijuterii și un inel de aur pe care ciobanul îl pusese pe deget când mulgea oile și așa s-a dat de gol. Până la urmă ciobanul și-a făcut o amantă, pe nume Călina lui Gheorghe Despu, care a aflat unde ascundea ciobanul banii. Când ciobanul era plecat, ea a venit noaptea cu bărbatul și i-a luat comoara. Cu banii furați Despanii au cumpărat pământ, și-au luat darac de lână și primul camion din Isverna.”⁷⁴

Poate că această comoară să nu fi fost ascunsă acolo de haiduci, ci să fie mult mai veche, dar acest lucru nu-l putem stabili decât dacă s-ar afla conținutul comorii(ce obiecte s-au găsit și de când datează).Ghidul meu, Tudor Basarabă, fratele lui Nicolae,cel cu conacul de la Cerna, mi-a spus că și în Cheia Crovului Mare, de unde se ajunge la Tâmba, a fost ascunsă o asemenea căldărușă cu bani:

„Un cioban din Isverna păzea oile pe Cornetul Tâmbei. Oile ereau mai departe și ciobanul l-o văzut pe unul mai bine îmbrăcat(se vedea că nu-i din Isverna).S-o oprit – și-o scos o schiță din buzunar, se uita să recunoască ceva. Ciobanul s-o îndreptat spre el și-o încercat să intre în vorbă, dar omul i-o spus să-și vadă de drum. Atunci ciobanul a plecat și s-o ascuns după o piatră lângă niște tufe prin care putea să-l vadă de la distanță. Și l-o văzut cum s-o aplecat și o început să sape până a dat de ceva ce semăna a căldărușă,o luat-o și-o pus-o cu grijă în rucsac.”⁷⁵

Nicolae Basarabă mi-a povestit că tot acolo, aproape de Crovul Mare, au fost descoperite două *pere de aur*(două bucăți de aur brut) de către un asemenea

⁷⁴ Cornel Boteanu, *Legende din Plaiul Cloșani*, Centrul Cultural Mehedinți, Ed. MJM, Craiova, p. 141-142

⁷⁵ Culeasă de la Tudor Basarabă, în vârstă de 60 de ani, din satul Cănicea, comuna Isverna

căutător de comori, iar alte comori au fost găsite în Poienile Corăiului, (Corăiul Mic și Corăiul Mare), așa cum am arătat în lucrarea menționată⁷⁶. M-am întrebat de unde sunt atâtea comori în zonă și n-am găsit un răspuns plauzibil până am făcut legătura cu întâmplarea relatată de N.D. Spineanu⁷⁷ în legătură cu lada mare de lemn, plină de bani de aur care a făcut obiectul unui proces (lucru mai rar întâlnit) și se menționează că obiectele erau de pe vremea regelui Ludovic cel Mare, fiul lui Carol Robert de Anjou. Obiectele au fost luate de subprefectul Plaiului Cloșani care purta inițialele M.C., cu reședința în comuna Balta, iar procesul s-a judecat la Tribunalul din Mehedinți. Așadar legenda are un suport real deoarece existența comorii a fost confirmată la tribunal.

C. Bărbulescu Vârciorova a preluat informația, probabil tot din aceeași sursă și a nuanțat-o astfel:

„În dealul Ismenelor s-a găsit o ladă mare de lemn cu bani de aur din timpul regelui Ludovic, pe lângă bani s-au găsit și câteva arme, săbii și alte scule de mare valoare. Aceste obiecte au fost luate de subprefectul Plaiului Cloșani de care aparținea comuna Isverna atunci, numit M. C., din comuna rurală Balta, cauza fiind judecată la Tribunalul Mehedinți”.⁷⁸ C Bărbulescu Vârciorova menționează că este posibil ca această comoară să fi fost ascunsă în acel loc de Ladislau, arhiepiscop de Caloccea, din porunca regelui Carol Robert de Anjou (1308-1342), că a fost trimisă pentru a pregăti trecerea și strămutarea voievodului Bogdan, fiul lui Mycula, din Țara Românească. Despre acest Bogdan⁷⁹ se spune că l-ar fi sprijinit pe regele ungar”.⁸⁰

Din relatarea lui Vârciorova m-a interesat doar numele lui Carol Robert de Anjou și ideea că lada ar fi fost ascunsă din porunca lui Carol Robert de

⁷⁶ C. Boteanu, *Legende din Plaiul Cloșani*, op. cit., p. 22 (la subsol, nota 45).

⁷⁷ „Dealul Jitianului ține de teritoriul C.R. Siliștea, cătuna Turtaba. Într-una din ramurile acestui deal, despre comuna Isverna, numită Dealul Ismenelor, Poiana Beletinului, s-a găsit o comoară de bani, adică o ladă mare de lemn care era plină de bani de aur din timpul lui Ludovic, regele Ungariei. Pe lângă bani s-au găsit și câteva arme, săbii și alte scule de mare valoare. Aceste obiecte au fost luate de subprefectul plaiului Cloșani, la care aparținea comuna atunci, numit M.C., din C.R. Balta. Pentru partagiul acestei comori a fost proces înaintea tribunalului din Mehedinți”, N.D. Spineanu, op cit, p. 109

⁷⁸ Idem

⁷⁹ Figura lui a fost evocată de Petre Bordașu în studiul *Bogdan, un voievod oltean puțin cunoscut*, publicat în „Mehedinți- Istorie și Cultură”, II, Drobeta Turnu Severin, 1980, p. 39-43

Dumitru Bălașa, *Voievozi cu numele Bogdan în Țara Românească* în „Mehedinți- Cultură și Civilizație”, Drobeta Turnu Severin, 1982, p. 35-41.

„La 1330 Bogdan era în deplină putere și pare că nu l-a sprijinit pe Basarab I cu care poate să fi fost chiar rudă, căci la câțiva ani după Posada (1335) înalți dregători ai Regatului Maghiar, în eforturile lor de a lichida urmările înfrângerii și pierderile, au găsit timp, energie și mijloace pentru a se ocupa de transferul în Banat al voievodului Bogdan, amenințat de răzbunarea lui Basarab. Această răzbunare venea și ca urmare a sprijinului dat de voievodul Bogdan regelui și oastei sale, împiedicându-l, probabil, să acționeze pe acest traseu favorabil de peste 200 km, între Severin și râul Olt, în zona Râmnicu Vâlcea.” Mite Măneanu, *Banatul de Severin înainte de Posada*, în, „Posada 685”, op. cit., p. 110

⁸⁰ C. Bărbulescu Vârciorova, op. cit., p. 14

Anjou. Mi se pare un lucru nefiresc să ascunzi o asemenea comoară pe un teritoriu care nu este al tău și am convingerea că lada cu obiectele menționate datează din momentul conflictului dintre Carol Robert și Basarab, fiind o dovadă certă că Posada a fost pe aceste locuri, din vecinătatea Beletinei. Chiar în *Cronica Pictată* se recunoaște că ungurii veniseră să jefuiască Transalpina și Basarab nu a făcut altceva decât să le ia bogățiile înapoi:

„Dar valahii au dus mulți prizonieri, atât răniți cât și neatinși și au pus mâna pe foarte multe arme și haine de preț ale tuturor celor căzuți și bani în aur și argint și brâuri de sabie și multe pungi de groșițe⁸¹ late și mulți cai cu șale și frâne, toate le-au luat și le-au dus lui Basarab voievod.”⁸² Aceasta ar putea fi, consider eu, una dintre explicațiile existenței comorilor găsite în Poiana Beletina și zonele limitrofe ei.

Locul, aflat la gura Foeroagei Sătești, se numește și acum *La Meterize*, așa cum am subliniat deja și, fiind mai izolat și oarecum greu accesibil, nu a fost menționat de nimeni până în momentul de față ca posibilă locație a bătăliei. Informația lui N.D.Spineanu despre lada din Poiana Ismenelor (aflată chiar lângă Beletina) o dețineam încă din anul 2004, când am publicat lucrarea „Legende din Plaiul Cloșani”⁸³, dar atunci nu cunoșteam amănuntele despre Posada și n-am putut face aceste conexiuni. Acum consider că această comoară a fost ascunsă acolo de cei care făceau parte din armata lui Carol Robert de Anjou, atunci când au ajuns în Beletina. Probabil cavalerii au încercat să ascundă și alte bogății pe care le jefuiseră în acele părți, căci nu mai aveau siguranța că le vor putea trece peste graniță. Așadar lada și valorile aflate în ea ar putea fi chiar dovada trecerii armatei maghiare prin acest loc, care nu întâmplător se numește „La Posăzi”. Aici se află și coborârea pe Foieroaaga Sătească”, unul dintre locurile în care s-ar fi putut produce „dezastrul armatei maghiare”.

Am presupus că, dacă s-a judecat la tribunal, procesul ar fi trebuit să fie înscris în registre unde sunt consemnate procesele și am consultat la Arhivele Statului, rând cu rând, patru registre din arhivele tribunalului pentru sec. al XIX-lea (peste 1200 de pagini), bănuind că ar exista un proces-verbal al subprefectului M.C. din Balta, pe care n-am reușit să-l identific ori o eventuală hotărâre judecătorească în care să fie consemnate aceste valori din lada descoperită, dar munca a fost în zadar.⁸⁴ Sunt sigur că s-ar mai putea găsi anumite probe materiale, (chiar dacă au trecut aproape 700 de ani) în urma unor cercetări arheologice de specialitate, în locurile: la Mormodol, la cimitirul din Dâlma, în locul numit Mortescu din Rudina, la gropinile din Gheorghăști, la Giurgeni sau la

⁸¹ *Groșița lată*, monedă introdusă pe timpul regelui Carol Robert, având valoarea de 5 denari

⁸² *Cronica Pictată de la Viena*, în op. cit., p. 235

⁸³ C Boteanu, *Legende din Plaiul Cloșani*, op. cit., 2004

⁸⁴ Documentele judecătorești de la Balta nu s-au păstrat pentru că această judecătorie a ars, după cum mi-a povestit părintele Al. Stănculescu Bârda, atunci când l-am anunțat că am intenția să mă ocup de monografia acestei localități. Focul a pornit de la focul dintr-o sobă și nu s-a mai putut salva aproape nimic. Părintele deține informația de la niște consăteni care mergeau la un proces la judecătoria din Balta.

Țapa , la Ghergheleu și Vârtoape, zone apropiate arealului despre care vorbim. Dar pe munte, pe cele trei foeroage ori pe Cheile Țasnei cercetarea se face cu reale dificultăți. Însă abia atunci, după ce s-ar finaliza aceste cercetări, am putea infirma concluzia colectivului de cercetători care susțin că bătălia s-ar fi desfășurat în „defileul Băiașului de la Perișani- Pripoare.”⁸⁵

Cert este că bătălia de la Posada, pentru noi, românii, reprezintă un moment al începutului, așa cum susținea profesorul Eugen Petrescu⁸⁶ și, cu atât mai mult, locul unde s-a desfășurat această bătălie istorică, ar trebui identificat și cinstit așa cum se cuvine, căci el reprezintă punctul nodal, un fel de topos ombilical pentru existența noastră ca nație.

Ori statele românești(Țara Românească și Moldova) se aflau în acea perioadă abia la începuturi, înconjurate fiind de puteri precum: Ungaria și Polonia, Țaratul bulgar și Rusia, toate cu tendințe expansioniste. În aceste condiții pentru statele mici problema se punea la modul hamletian(„A fi sau a nu fi”) și de aceea era nevoie de eforturi considerabile pentru a supraviețui, așa cum sublinia istoricul Șerban Papacostea.⁸⁷ La trei ani după bătălie(în anul 1333) regele Carol încă își amintea despre această înfrângere pe care nu avea cum s-o uite până la sfârșitul zilelor, după cum n-avea cum să-l uite nici pe Basarab I(„*infidelis Olachus noster*”). Căci dezastrul pe care armata ungară l-a suferit a fost unul „cumplit”(cum scria *Cronica*), deoarece însuși regele abia și-a putut salva viața, travestindu-se și fugind cu o suită de cavaleri:„S-a făcut aici mai *cumplită ucidere*, căci a căzut mulțime de ostași, principii,nobili și numele lor nu se poate socoti.”⁸⁸ Carol Robert nici nu a mai avut interesul să socotească pagubele, încercând doar să-i recompenseze pe cei care scăpaseră cu viață, cu tot felul de danii și diplome, deoarece majoritatea ostașilor unguri rămăsese acolo, pe locul luptei „așteptând *învierea cea de obște*”, așa cum se spune în *Cronica Pictată*. Așadar se pare că drumul de întoarcerea a ungarilor a fost pe aici, prin Plaiul Cloșanilor, un drum vechi de legătură cu Banatul , pe care poate l-a folosit și Matei Basarab la întoarcerea sa pe Plaiul Drinovului. Prin aceste crovuri tocite de vremuri de sub Piatra lui Stan existau mai multe posibilități de coborâre pe care le-am menționat deja(din Beletina, pe Foeroaga Sătească, din Crovul Mare pe

⁸⁵ *Posada 685*, op.cit., p.206

⁸⁶ „Fără această bătălie și fără această victorie de răsunet , existența noastră ca popor și în special ca popor ortodox, ar fi incertă, de aceea la Posada din Pripoarele-Perișanilor trebuie fixată pentru totdeauna „borna” ce marchează începutul istoriei Țării Românești ca stat liber, ce se va consolida ulterior sub urmașii lui Basarab Vodă și va juca un rol important în istoria Europei ,de-a lungul secolelor.”Eugen Petrescu,*Bătălia de la Posada,simbolul tuturor bătăliilor...*, în „Posada 685”, culegere de studii, vol.I , p. 206

⁸⁷ „Disproporția dintre propriile lor forțe și cele ale marilor puteri vecine:Ungaria, Hoarda de Aur sau fragmente desprinse din ea în sec al XV-lea, Imperiul Otoman și Polonia, față de care au fost în situația de a se apăra, a impus celor două țări române să-și încordeze în gradul cel mai înalt resursele umane și materiale, atunci când invaziile străine le-au periclitat existența”,Ș Papacostea, *Statul românesc în sec XIV-XV.Rolul său în consolidarea entității poporului român* în „Geneza statului în evul mediu românesc”, Ed. Dacia ,Cluj Napoca, 1988

⁸⁸ *Cronica Pictată*, op. cit., p.236

Foeroaga Tâmnei, din Crovul Madved pe Foeroaga Mare și din Giurgiani, pe Cheile Țasnei).Primele trei variante le-am cercetat în acest an, iar pe Chelie Țasnei am coborât împreună cu medicul veterinar Iliuță Ploscaru, când am plecat din Giurgiani, am mers pe lângă izvoarele Coșuștei și am ajuns apoi pe Scărița, la stâna lui Gheorghe Marinescu din Giurgiani, aflată deasupra de chei. Drumul nu era ușor accesibil pentru o armată de cavaleri care trebuia să aibă și atelaje pentru aprovizionare,dar oamenii locului spun că practicau asemenea scurtături pentru a ieși în Banat, la Bolvașnița, la Mehadia sau la Armeniș. Și nu e de mirare că ei circulau în asemenea condiții, dacă bănașenii de pe versantul vecin sunt capabli să urce și acum pe scări de lemn pentru a ajunge la Înălăț(drum pe care l-am parcurs și eu împreună cu colegul meu Dani Bunceanu, în urmă cu vreo 5-6 ani).

E cert că drumurile au suferit și ele multe schimbări de-a lungul vremii, așa cum sublinia Mite Măneanu, un istoric important al Banatului de Severin care arăta că exista o scurtătură importantă care trecea pe la izvoarele Coșuștei și bănuim că acesta era drumul pe care se întorsese Matei Basarab, cu oastea strânsă în Transilvania, atunci când l-au așteptat boierii și a fost încoronat ca domn „în siliștea Preștii”, așa cum am menționat în lucrările noastre,(potrivit relatării din,„Letopisețul Cantacuzinesc”)⁸⁹.

Tot Mite Măneanu sublinia faptul că aceste drumuri de pe Munții Cernei au suferit un impact major în urma cutremurului din 1688, cu epicentrul în acești munți:„Acest drum care făcea legătura cu izvoarele Coșuștei și Izverna(cu posibilitate de trecetre în Banat) avea o ramificație care ducea la Prejna-Costești, pe unde exista în vechime, până la începuturile domniei lui Brâncoveanu(când a avut loc marele cutremur din 1688 cu epicentrul în Munții Cernei, Mehedințiului și Banatului, cu consecințe majore asupra orografiei zonei și a sistemului de drumuri și poteci montane ce făceau legătura între Oltenia și Banat), un adevărat drum peste munți, ajungând la Armeniș și Caransebeș în Banat, practicabil carelor și oștilor,drum pe care a pătruns în vara anului 1632, Matei Basarab cu oastea sa strânsă în Transilvania și trecută pe la Caransebeș în Țara Românească, ajungând la Prejna în județul Mehedinți, unde a fost așteptat de oștile boierilor olteni care, spune cronicarul, l-au proclamat domn pe câmpul Prejnei.⁹⁰

Pe una dintre aceste poteci care nu putea fi numită drum, așa cum se spune în aceeași *Cronică Pictată*, s-a produs „cumplitul dezastru” al oștirii maghiare și pierderile de vieți omenești trebuie să fi fost pe măsură și din partea românilor, căci înclăștarea luptei a fost una vitală, deoarece oastea lui Basarab își apăra glia străbună. De aceea bătălia a rămas una istorică și nu a fost evocată numai în cronica menționată,(unul dintre cele mai prețioase monumente de artă din secolul al XIV lea),ci și de alți cronicari precum Thurocz în *Chronica Hungarorum*(1486) sau analele cronicarul polonez Jan Dlugosz (*Annales seu cronici incliti regni Poloniae1455-1480*),dar relatarea evenimentele în acesta cronici a fost făcută la un interval mai mare de timp de la evenimentul propriu-zis. Așa este și cronica

⁸⁹ *Istoria Țării Românești(1290-1690).Letopisețul cantacuzinesc*,op.cit,p.100

⁹⁰ Mite Măneanu, *Repere istorice și culturale în Oltenia epocii moderne*, Craiova, 2008, p. 9

săsească, intitulată *Cronica antiqua*(din care s-ar desprinde ideea că sașii l-ar fi ajutat pe Basarab).

Așadar, consider eu, retragerea lui Carol cu oștirea sa nu s-a putut realiza prin zona prin zona Sibiului sau a Brașovului(unde locuiau sașii), ci s-a făcut prin zona de munte a Plaiului Cloșani, unitate administrativă aflată la granița cu Regatul Ungariei. În peregrinările mele am văzut aceste poteci de graniță numite „patraule”atât la Cheile Țăsnei, cât și pe aceste Poieni de sub Geanț, aflate chiar deasupra Cernei, pe unde erau pichetele grănicerești ale românilor.

Un asemenea pichet mi l-a arătat Nicolae Basarabă,împreună cu care am mers cu caprele pe sub Poienile de sub Geanț, pe unde se mai păstrau încă urmele unor conace dărâmate.La un moment dat, după ce am trecut de un izvor care avea și un vălău scobit în lemn pentru adăparea caprelor, am intrat în pădure, cam în dreptul ieșirii de pe Foeroaga Mare și am găsit un bolovan sub formă de piramidă, unde Nicolae Basarabă mi-a spus că fusese un punct vechi de santinelă. Bolovanul nu era mai înalt de doi metri ,iar lângă el se afla o ridicătură sub formă de movilă care abia se mai cunoștea, pe terenul acoperit de vegetație. Pe partea netedă a bolovanului era săpată o cruce vizibilă(cam 10/5 cm). Inițial, Nicolae Basarabă considera că această cruce ar reprezenta un semn de comoară și mi-a spus că unii încercaseră să sape sub piatră, iar el a acoperit locul cu niște crengi de fag. Semnul crucii era într-adevăr vizibil chiar de la oarecare distanță, dar aplecându-mă asupra lui și privindu-l mai cu atenție, am identificat și alte trei cruci mai mici în partea stângă precum și alte câteva semne mai șterse de vreme (care păreau să fie urmele unei scrieri). Abia după ce m-am despărțit de locul acela, aflat la capătul Poienilor de sub Geanț, în dreptul gurii de ieșire de pe Foeroaga Mare(acum impracticabilă) și ne-am îndreptat cu caprele spre conac, pe lângă niște pietre cu forme curioase pe care n-am avut timp să le cercetez mi-am adus aminte că mai văzusem asemenea pietre, cu câte o cruce scrijelată pe ele în cimitirul vechi al satului Cănicea, chiar în curtea bisericii, la intrare, în partea stângă, unde se afla clopotnița. Una era însă în dreptul altarului, la baza unui pin impunător, care părea că ar fi răsărit acolo întâmplător. Țin minte că după ce m-am aplecat puțin și am dat la o parte iarba care o acoperea, am descoperit semnul crucii încrustat pe piatră și mi-am dat seama că și aceea era o piatră de mormânt(probabil mormântul unui preot).Pe drumul de întoarcere ,când am urcat spre conac am conștientizat abia că acolo, la bolovanul găsit în pădure, ar putea fi vorba de un cimitir colectiv(o gropiște comună) ori pur și simplu mai mulți morți în cine știe ce împrejurări necunoscute. Și se poate ca asemenea pietre să mai existe în zona respectivă.

Este cert că Mehedințiul, și în special acea zonă mai puțin cunoscută dinspre Valea Cernei, rămâne un loc încărcat de istorie, după cum menționa chiar Nicolae Iorga, cel care a încetățenit și denumirea Posadei.”⁹¹

Căci județul este unul vechi, fusese atestat încă din anul 1483 și este ombilical legat de numele Basarabilor, începând cu Basarab I, cel care a purtat

⁹¹ „,Nici într-un alt județ nu se păstrează ca la Mehedinți viața veche cu toate formele și datinele ei. El mi s-a părut cel mai la o parte de cursul schimbărilor și innoirilor, N. Iorga, *România cum era până la 1918*,I Ed. Minerva, 1972, p. 20

lupta pe foeroaga din Isverna, urmat de Vlaicu Vodă, care întărea mănăstirii Tismana moșia Vodiței și apoi cu Mircea cel Bătrân care deschidea minele de aramă din Dealul Ocnelor și de la Bratilovo, cu bănișorul de Mehedinți Mihai Viteazul, care deținea moșia Ponorălu de lângă Balta ori cu Țepeluș(ucis la Glogova,pe malul Motrului) și cu Neagoe Basarab(despre care se spune că ar fi copilărit pe aceleași locuri de la Glogova), cu Matei Basarab, cel încoronat în „siliștea Prestnii” ori cu Constantin Basarab Brâncoveanu, care și-a adus contribuția la ctitorirea mănăstirii cu hramul „Sfinții Voievozi” din Baia de Aramă.

Într-adevăr, într-un asemenea loc din Plaiul Cloșani, o locație care aparține comunei Isverna, s-a dat bătălia numită de la Posada, care pentru noi, românii este o veritabilă piatră de hotar, momentul în care începe neamul românesc să-și afirme cu mai multă tărie identitatea în contextul european. Această bătălie, o înclăștare fără precedent în care au pierit multe vieți de români, a constituit începutul unui lung șir de sacrificii pentru apărarea gliei străbune, căci strămoșii s-au identificat dintotdeauna cu codrul, cu râurile ,cu munții și pietrele lor neclintite de veacuri.

